

Urząd Statystyczny w Jeleniej Górze

Krajowy Urząd Statystyczny Wolnego Państwa Saksonii w Kamenz

Czeski Urząd Statystyczny - Oddział w Libercu

MIASTA W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA

ZITTAU

BOGATYNIA

HRÁDEK n. Nisou

Urząd Statystyczny w Jeleniej Górze
Krajowy Urząd Statystyczny Wolnego Państwa Saksonii w Kamenz
Czeski Urząd Statystyczny – Oddział w Libercu

**MIASTA W EUROREGIONIE NEISSE – NISA – NYSA
BOGATYNIA – ZITTAU – HRÁDEK NAD NISOU**

Jelenia Góra – marzec 1997 r.

KOLEGIUM REDAKCYJNE

Kazimierz Żurawski
Anna Jaskulska
Sławomir Banaszak

ZESPOŁY REDAKCYJNE

Bogatynia

Tadeusz Borys
Zbigniew Panasiewicz
Anna Jaskulska

Zittau

Ullrich Eichler
Wolfgang Gottsmann
Wolf-Dietmar Speich

Hrádek nad Nisou

Ladislav Knap
Ludmila Hrnčířiková
Kateřina Gurinowa

TŁUMACZENIA

z języka niemieckiego – Sławomir Banaszak
z języka czeskiego – Karina Woznicowa

SKŁAD KOMPUTEROWY I PROJEKT OKŁADKI

Krystyna Dąbrowska

OPRACOWANIE GRAFICZNE MAP

Witold Bieńkowski

DRUK: Zakład Poligraficzny – Tomasz Kuliński
Brzeg Dolny, ul. Rynek 11

Cena 10,- zł

SPIS TREŚCI

	Bogatynia	Zittau	Hrádek n.N	
SŁOWO WSTĘPNE				4
Prezentacja władz (administracji) miasta	10	32	50	
Rys historyczny	14	35	52	
Położenie geograficzne	15	36	53	
Dostępność komunikacyjna	16	37	54	
Demografia i rynek pracy	17	37	55	
Gospodarka	18	38	57	
Budownictwo	19	–	58	
Infrastruktura komunalna	19	–	–	
Służba zdrowia i opieka socjalna	19	39	59	
Szkolnictwo	20	39	59	
Kultura i sport	21	39	60	
Turystyka i wypoczynek	22	40	61	
Stan i ochrona środowiska	22	42	63	
Główne zamierzenia rozwojowe miasta oraz inicjatywy podejmowane w ramach Eurore- gionu NYSA	23	43	64	
Informacje adresowe	26	44	66	
 TABLICA: Podstawowe dane statystyczne o miastach w 1995 roku				 68
 MAPY:				
Euroregion NEISSE–NISA–NYSA				6
Bogatynia				8
Bogatynia – centrum				9
Zittau				30
Zittau – centrum				31
Hrádek nad Nisou				48
Hrádek nad Nisou – centrum				49

Słowo wstępne

Ze względu na duże zainteresowanie współpracą transgraniczną na poziomie komunalnym pomiędzy Republiką Federalną Niemiec, Rzeczpospolitą Polską i Republiką Czeską, jak również ze względu na niewystarczającą wiedzę o partnerach, istnieje w dalszym ciągu zapotrzebowanie na informacje o Euroregionie NEISSE–NISA–NYSA. Szczególnie poszukiwane są publikacje przekazujące wiedzę o regionie w łatwej i przystępnej formie, wnoszące tym samym wkład do procesu wzajemnego poznania się. Celowi temu służą biuletyny informacyjne publikowane przez sekretariaty krajowe Euroregionu. W zaspokojeniu potrzeb informacyjnych pomocna jest także trójjęzyczna publikacja "Euroregion NEISSE–NISA–NYSA – podstawowe informacje" oraz wydane w końcu 1995 roku porównanie miast Görlitz, Jeleniej Góry i Liberca.

Niniejsza publikacja, zawierająca porównanie miast Zittau, Bogatyni i Hrádka nad Nisou, jest kontynuacją rozpoczętego cyklu monograficznego o miastach Euroregionu. Należą się w tym miejscu wyrazy wdzięczności Panu inż. Miroslawowi Ulmannowi, koordynatorowi czeskiego biura Euroregionu, który nie tylko był głównym inicjatorem cyklu, lecz także w dalszym ciągu aktywnie uczestniczy w jego kontynuacji.

Publikacja o trzech miastach, Zittau, Bogatyni i Hrádku n. N., graniczących ze sobą prawie na styku trzech krajów, powstała w efekcie ścisłej współpracy pomiędzy Czeskim Urzędem Statystycznym – Oddział w Libercu, Urzędem Statystycznym w Jeleniej Górze oraz Krajowym Urzędem Statystycznym Wolnego Państwa Saksonii w Kamenz.

Publikacja składa się z dwóch części. W części pierwszej – na tle historii i geografii miast – naszkicowano obecną sytuację w głównych dziedzinach życia mieszkańców Zittau, Bogatyni i Hrádka n.N. Dziedziny te to: ludność i rynek pracy, gospodarka i komunikacja, ochrona środowiska, służba zdrowia i opieka socjalna, wychowanie i kształcenie, turystyka i sport. W części drugiej zestawiono ważniejsze informacje statystyczne o trzech miastach. Dane statystyczne, jeżeli w wyjaśnieniach pod tablicą nie podano inaczej, dotyczą roku 1995. Szczególnie interesujące jest porównanie przeciętnego wynagrodzenia brutto, przeliczonego na dolary amerykańskie, jak rów-

nież porównania cen wybranych towarów. Ukazują one zróżnicowanie w przychodach i w standardzie życia mieszkańców w poszczególnych częściach Euroregionu NEIS-SE-NISA-NYSA.

Należy mieć nadzieję, że prezentowana publikacja, wydana w językach polskim, czeskim i niemieckim, spełni swe zadanie jako źródło informacji o miastach Bogatyni, Hrádku n.N. i Zittau oraz przyczyni się do lepszego wzajemnego poznania.

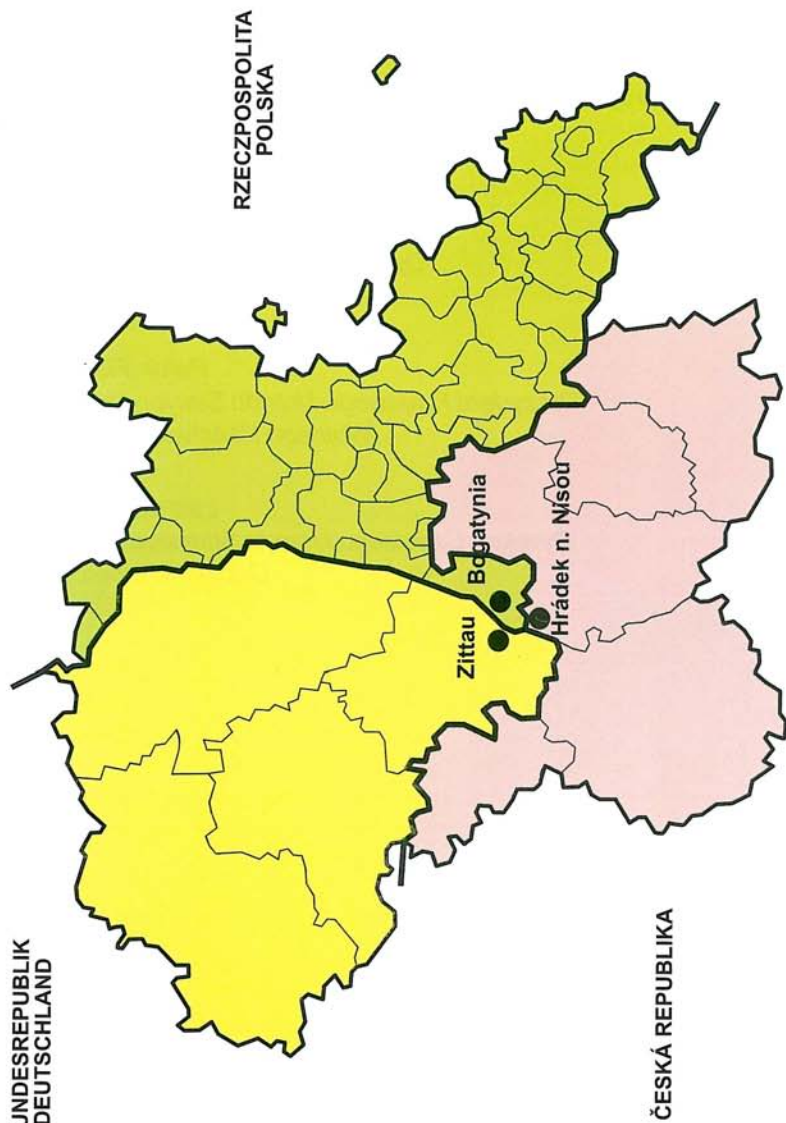
Kazimierz Żurawski
Dyrektor Urzędu Statystycznego
w Jeleniej Górze

Peter Fischer
Prezydent Krajowego Urzędu Statystycznego
Wolnego Państwa Saksonii

Ladislav Knap
Dyrektor Czeskiego Urzędu Statystycznego–
– Oddział w Libercu

BUNDESREPUBLIK
DEUTSCHLAND

RZECZPOSPOLITA
POLSKA

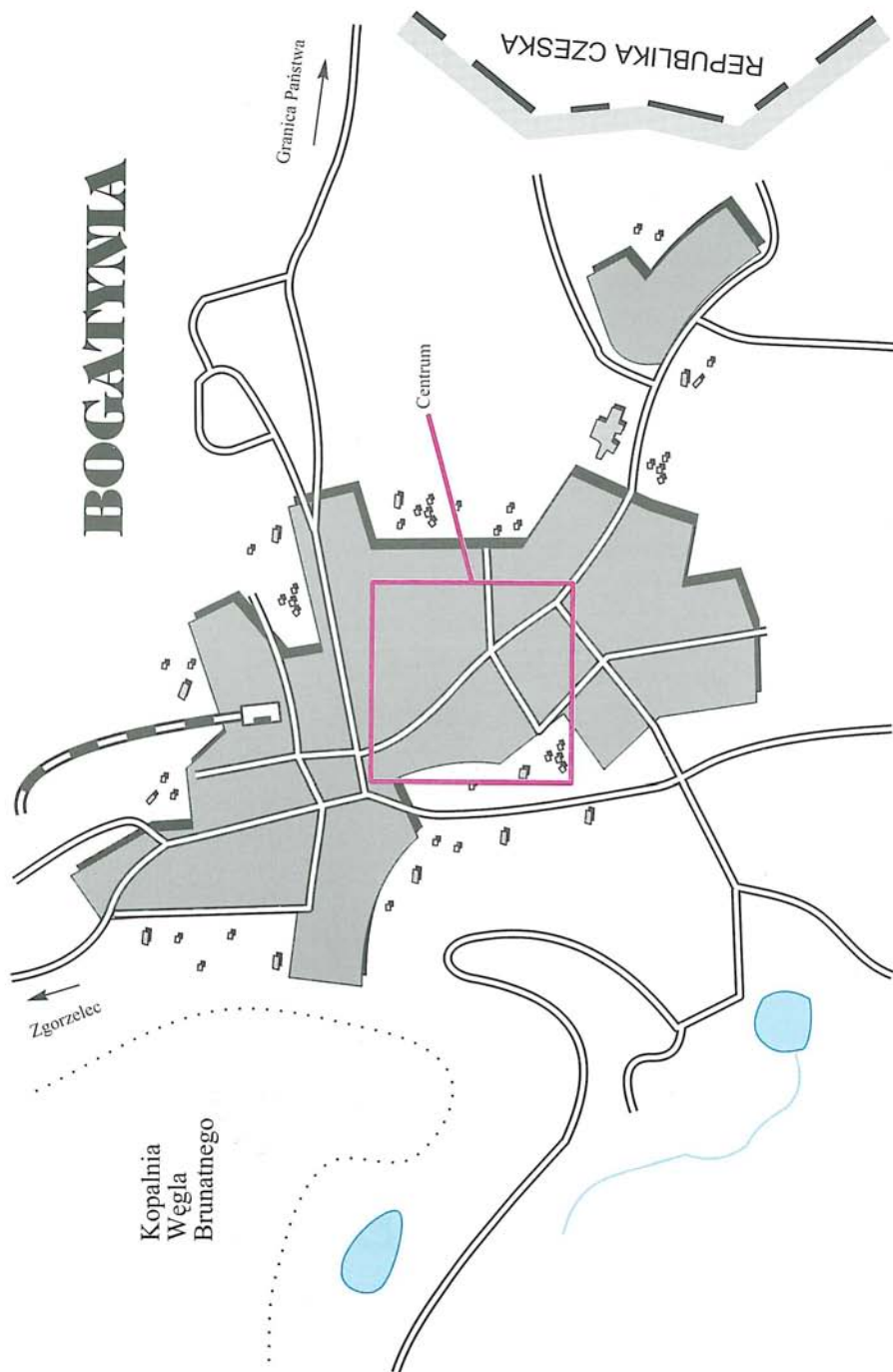

Euroregion Neisse - Nisa - Nysa

Bogatynia

BOGATYNIA

BOGATYNIA Centrum

- Hotel
- Parking
- Kawiarnia
- Stacja paliw
- Poczta
- Szpital
- Policja
- Kościół

Prezentacja władz (administracji) miasta

RADA GMINY I MIASTA

Prezydium Rady Gminy i Miasta

Stanisław Radomski – przewodniczący Rady

Eugeniusz Hałas – wiceprzewodniczący Rady

Zbigniew Szatkowski – wiceprzewodniczący Rady

Skład osobowy stałych komisji Rady Gminy i Miasta

Komisja ds. Socjalnych

Romana Wiatrowska – przewodnicząca

członkowie:

Zofia Iżycka

Halina Sadulska

Marian Jasiński

Daniel Szatkowski

Tadeusz Kucharski

Zbigniew Szatkowski

Jerzy Pęcherzewski

członkowie spoza Rady:

Andrzej Myśliwiec

Andrzej Guzowski

Jacek Parkieta

Ryszard Perliński

Komisja ds. Kultury, Oświaty i Rekreacji

Andrzej Grzmielewicz – przewodniczący

członkowie:

Jan Gaszewski

Jerzy Pęcherzewski

Eugeniusz Hałas

Halina Sadulska

Zofia Iżycka

Stanisław Radomski

Marian Jasiński

Stanisław Zwirydowski

Maria Leśniewska

członkowie spoza Rady:

Paweł Kamiński

Ludmiła Strzelczyk

Ryszard Szostak

Jerzy Zając

Komisja Rewizyjna

Wanda Choma – przewodnicząca

członkowie:

Bogdan Antosik

Willi Hajn

Andrzej Grzmielewicz

Miroslaw Jaworski

Maria Leśniewska

Barbara Witek

Komisja ds. Techniki, Rolnictwa i Ochrony Środowiska

Krzysztof Burnat – przewodniczący

członkowie:

Janusz Adamski	Ryszard Kamiński
Jan Gaszewski	Tadeusz Kucharski
Danuta Glas	Stanisław Radomski
Jerzy Górski	Witold Rotokla
Willi Hajn	Daniel Szatkowski
Mirosław Jaworski	Stanisław Zwirydowski
Bożena Kacperska	

członkowie spoza Rady:

Andrzej Babiarczuk
Brunon Goździk
Sławomir Kałka
Julian Lewcio
Ryszard Morawski
Marek Olizarowicz
Mieczysław Szczotka

Komisja ds. Obywatelskich

Bogdan Antosik – przewodniczący

członkowie:

Janusz Adamski	Bożena Kacperska
Krzysztof Burnat	Ryszard Kamiński
Danuta Glas	Romana Wiatrowska

członkowie spoza Rady:

Elżbieta Mikicińska
Henryk Radziejewski
Tadeusz Żuk

Komisja Statutowa

Zbigniew Milian – przewodniczący

członkowie:

Wanda Choma	Eugeniusz Hałas	Zbigniew Szatkowski
Andrzej Grzmielewicz	Stanisław Radomski	

ZARZĄD GMINY I MIASTA

Jerzy Górski	– przewodniczący Zarządu, burmistrz miasta i gminy
Tadeusz Kucharski	– zastępca burmistrza ds. polityki regionalnej
Marian Gowin	– zastępca burmistrza ds. inwestycyjnych

członkowie Zarządu:

Zofia Iżycka	Zbigniew Milian
Witold Rotokla	Daniel Szatkowski

URZĄD MIASTA I GMINY

STRUKTURA URZĘDU

Jerzy Górski	– burmistrz miasta i gminy
Tadeusz Kucharski	– zastępca burmistrza d/s polityki regionalnej
Marian Gowin	– zastępca burmistrza d/s inwestycyjnych
Krystyna Fiodorenko	– sekretarz gminy
Anna Mączka	– skarbnik miasta i gminy

Wydziały Urzędu

Wydział Organizacyjno-Prawny

- zapewnia sprawną obsługę i funkcjonowanie urzędu,
– zastępca naczelnika Wydziału – Józef Łohyń

Biuro Rady Gminy i Miasta

- prowadzi obsługę kancelaryjno-biurową Rady Gminy i Miasta oraz jej organów,
– kierownik Biura Rady Gminy i Miasta – Zofia Łuczak

Wydział Finansowy

- realizuje zadania z zakresu gospodarki budżetowej i finansowej urzędu,

Wydział Podatkowy

- wykonuje zadania z zakresu wymiaru podatków i opłat lokalnych, księgowości podatkowej i egzekucji administracyjnej,
– naczelnik wydziału – Teresa Kapkowicz

Wydział Polityki Regionalnej

- realizuje zadania z zakresu gospodarki mieszkaniowej i dodatków mieszkaniowych, lecznictwa, kultury, sportu, rekreacji i współpracy przygranicznej,
– naczelnik wydziału – Ewa Szczepkowska

Wydział Inwestycji (powstały w 1995 roku)

- wykonuje zadania z zakresu budowy obiektów kubaturowych, budowy sieci podziemnych, remontów kapitalnych obiektów, których właścicielem jest gmina, budowy nowych odcinków sieci ciepłowniczej, mającej na celu uciepłownienie miasta ze źródła znajdującego się w Elektrowni "Turów",
– naczelnik wydziału – Józef Kosobucki

Wydział Budownictwa, Architektury i Ochrony Środowiska

realizuje zadania z zakresu gospodarki komunalnej, budownictwa, architektury, planowania przestrzennego, geodezji i kartografii, budowy i modernizacji dróg oraz ochrony zabytków i ochrony środowiska,
– naczelnik wydziału – Stefan Niementowski

Wydział Spraw Obywatelskich

wykonuje zadania z zakresu ewidencji ludności, wydawania dowodów osobistych, z zakresu obronności oraz prowadzi sprawy Urzędu Stanu Cywilnego,
– naczelnik wydziału – Barbara Radziechowska

Urząd Stanu Cywilnego

– kierownik USC – burmistrz miasta i gminy – Jerzy Górski
– z-ca kierownika USC – Joanna Wietrzykowska

Wydział Oświaty (powstały w 1995 roku)

koordynuje prace placówek oświaty,
– naczelnik wydziału – Stanisława Wójtowicz

Straż Gminna

wykonuje czynności administracyjno-porządkowe w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego,
– komendant – Zbigniew Suszczyński

Samodzielne stanowiska

– inspektor ds. komunikacji – Halina Świątkowska
– inspektor ds. oznakowania dróg – Irena Kucharska

Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

organizuje systemową terapię osób uzależnionych oraz ich rodzin,
– pełnomocnik – Grzegorz Hryszkiewicz.

Rys historyczny

Ślady działalności ludzkiej w okolicach Bogatyni wskazują na to, że tereny te były zamieszkiwane już ponad 6 tysięcy lat temu^{1/}. Początki Bogatyni wywodzą się ze starej łużyckiej wsi o nazwie Richinowe (Rychnów), zgodnie z najstarszą formą zapisu. Nazwa ta, według głoszonej legendy, wywodzi się od imienia rycerza Rychły, którego sylwetka jest częścią herbu miasta.

Pierwsza wzmianka o Bogatyni pochodzi z 1262 roku. Nie jest jednak możliwe ustalenie kiedy, przez kogo i jak wieś została formalnie lokowana.

Dobre warunki do rozwoju gospodarczego zapewniało Bogatyni położenie przy szlaku handlowym z Dreżna do Świdnicy, Opola i Krakowa. Niestety, od 1341 roku kupcy udający się na wschód mieli obowiązek korzystania ze szlaku prowadzącego przez Zgorzelec, który otrzymał przywilej *via reggia* (drogi królewskiej). Od tego czasu droga Bogatynia–Frydlant–Gryfów–Jelenia Góra stała się drogą o znaczeniu lokalnym.

Wielokrotnie w historii Bogatynia padała ofiarą zawieruchy wojennej. W takich przypadkach cierpiała najczęściej z powodu kwaterunków, podatków wojennych, obowiązkowych dostaw i zwykłych grabieży. Historia nie szczędziła jej też licznych klęsk: pożarów, powodzi, gradobić, epidemii, plag (zaraza bydłęca, myszy, ślimaki, komary, gąsienice). Jednakże, dzięki swojemu położeniu w pobliżu ważnych szlaków handlowych, wieś odbudowywała się stosunkowo szybko.

Znaczący wpływ na rozwój i pozycję Bogatyni miał drobny handel i rzemiosło (młynarze, kowale, szewcy, tkacze). W XVII w. Bogatynia funkcjonowała już jako ośrodek tkactwa chałupniczego, w II połowie XIX w. była już znaczącym ośrodkiem włókienniczym; w 1875 roku w zakładach tkackich było zatrudnionych 1232 robotników, a w 1904 roku – 3017. Z 1618 roku pochodzi pierwsza wiadomość o wytwórni win, w 1871 roku uruchomiono cegielnię.

W latach 40-tych XIX wieku utwardzono drogi na terenie Bogatyni, w 1884 roku uruchomiono linię kolejki wąskotorowej, a po I wojnie światowej komunikację autobusową. W 1867 roku wieś otrzymała wodociąg i publiczny basen kąpielowy, a rok później zainstalowano gazowe oświetlenie uliczne. Elektryczne oświetlenie ulic pojawiło się w 1906 roku, zasilane z własnej elektrowni, wybudowanej rok wcześniej.

1. Większość informacji zaczerpnięto z: M. Iwanek, E. Orłowska: Bogatynia i okolice. Zarys dziejów. Jelenia Góra 1994.

Decydujący wpływ na rozwój Bogatyni miało odkrycie niezwykle bogatych miocen-skich pokładów węgla brunatnego oraz pokładów ilów i gliniek. W II połowie XIX w. powstały pierwsze kopalnie – początkowo głębinowe. W 1904 roku uruchomiono pierwszą kopalnię odkrywkową "Herkules", a w ślad za tym w 1905 roku elektrownię (obecnie ma tu siedzibę dom kultury).

Bogatynia nie ucierpiała w wyniku działań II wojny światowej. W 1945 roku, po zakończeniu wojny, została włączona w obszar terytorium Polski i mimo że do 1945 roku (w ramach państwowości niemieckiej) miała status wsi, już od pierwszych miesięcy działania polskiej administracji była traktowana jako miejscowość typu miejskiego, uzyskując w ten prosty sposób prawa miejskie; do 1947 roku miasto nosiło nazwę Rychwałd.

Współczesna polska nazwa Bogatynia została ustalona przez Komisję Ustalania Nazw Miejscowych przy Urzędzie Rady Ministrów w 1946 roku, a wprowadzona do użytku publicznego w 1947 roku.

Od 1958 roku nastąpił dynamiczny rozwój miasta, zapoczątkowany powstaniem Kombinatoru Paliwowo–Energetycznego, bazującego na bogatych pokładach węgla brunatnego, obejmującego zespół kopalni Turów I i Turów II oraz elektrownię w Turoszowie. Pierwsze bloki elektrowni oddano do użytku w 1962 roku.

W 1973 roku w granice miasta włączono dwie sąsiadujące z nim wioski: Trzciniec i Zatonie, a później Markocice.

Herb Bogatyni ma współczesny charakter i pochodzi z 1969 roku.

*P*ołożenie geograficzne

Bogatynia jest wysuniętym najdalej na południowy zachód miastem polskim. Jest jednocześnie siedzibą władz gminy miejsko–wiejskiej obejmującej 15 miejscowości wiejskich i liczącej ponad 26,5 tys. mieszkańców. Powierzchnia miasta liczy 5992 ha.

Miasto leży w tzw. Worku Turoszowskim, zwanym także w literaturze Workiem Żytawskim lub Półwyspem T. Określenia te są związane z kształtem obszaru, który zajmuje gmina Bogatynia.

Miasto jest usytuowane w dolinie rzeki Miedzianki, będącej prawym dopływem Nysy Łużyckiej. Obszar, na którym leży Bogatynia, geograficznie należy do Pogórza Izerskiego, zajmując część obniżenia Żytawsko–Zgorzeleckiego, zwanego Kotliną Turoszowską. Od południa otaczają ją Góry Łużyckie, od wschodu Izerskie, od północy Wyniosłość Działoszyńska.

Na ukształtowanie miasta dominujący wpływ wywarła Kopalnia Węgla Brunatnego "Turów" i Elektrownia "Turów". To właśnie te dwa duże przedsiębiorstwa utworzyły "krajobraz" miasta: zwałowiska powstałe z ziemi wybranej z kopalni odkrywkowej, przez co powstała rzeźba terenu o 130 m wyższa niż przed zwałowaniem, oraz górujące nad miastem chłodnie kominowe Elektrowni.

Strefa miejska zajmuje ok. 45% obszaru całej gminy. Granice gminy mają długość 64 km, w tym 60,2 km granic gminy jest jednocześnie granicą państwową (z Niemcami 24,1 km, z Czechami 36,1 km).

Jest to najcieplejszy rejon Pogórza Sudeckiego. Średnia roczna temperatura wynosi 7,9°C, średnia temperatura lipca 17,7°C, średnia temperatura lutego 1,9°C. Najwyższą temperaturę 34,9°C zanotowano w dniu 11.07.1959 r., a najniższą -30,5°C w dniu 9.02.1956 r. Liczba dni z temperaturą poniżej 0°C wynosi 70–80.

Przez około 46% dni w roku nad obszar miasta napływają polarno-morskie masy powietrza, przynoszące latem ochłodzenie i opady, a zimą odwilże i mgły. Słabe wiatry stanowią 35,7% wiatrów, a cisze 19,6%.

Okres wegetacyjny trwa 222 dni. Pokrywa śnieżna utrzymuje się 40–50 dni.

Roczna suma opadów wynosi 700–800 mm, a średnia liczba dni z opadami – 164. Największa częstotliwość opadów ma miejsce w grudniu.

Dostępność komunikacyjna

W bezpośrednim sąsiedztwie miasta znajdują się cztery graniczne przejścia drogowe:

- 1) w Sienawce do Zittau (Niemcy) o ruchu osobowo-towarowym,
- 2) w Krzewinie Zgorzeleckiej do Ostritz (Niemcy) o ruchu osobowo-towarowym,
- 3) w Porajowie do Zittau (Niemcy) o ruchu osobowym z wyłączeniem samochodów ciężarowych i autobusów,
- 4) w Porajowie do Hrádku nad Nisou (Czechy) o ruchu osobowym z wyłączeniem samochodów ciężarowych i autobusów.

W najbliższym czasie zostanie uruchomione przejście do Kurnatic (Czechy).

Gminę przecina droga nr 62 od przejścia granicznego Sieniawka–Zittau do Bogatyni oraz droga nr 60 Bogatynia – Zgorzelec. Istnieją dobre połączenia drogowe z Dreznem i Berlinem po stronie niemieckiej oraz z Libercem i Pragą po stronie czeskiej. Funkcjonują dogodne połączenia autobusowe i kolejowe.

W mieście jest wydzielonych 13 parkingów i funkcjonuje komunikacja miejska.

Demografia i rynek pracy

Bogatynia jest szóstym pod względem liczby ludności miastem województwa jeleniogórskiego. Pod koniec 1995 roku w mieście zamieszkiwało ponad 20 tys. osób. W ostatnich latach w odróżnieniu od wiejskiej części gminy obserwuje się w mieście systematyczny wzrost liczby mieszkańców, co jest wynikiem dodatniego salda przyrostu naturalnego oraz przyrostu ludności wynikającego z ruchu migracyjnego. Przykładem tej tendencji jest 1995 rok, w którym liczba urodzeń żywych (240) była wyraźnie wyższa od liczby zgonów (179). W latach 1990–1995 liczba mieszkańców miasta zwiększyła się o prawie 1,5 tys. osób.

W strukturze mieszkańców dominuje ludność w wieku produkcyjnym (ponad 60%), prawie co trzeci mieszkaniec miasta jest w wieku przedprodukcyjnym, a co dziesiąty w poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada ponad 16 osób w wieku nieprodukcyjnym, z których tylko niecałe 30% to mężczyźni. W strukturze mieszkańców miasta niewielką przewagę mają kobiety; na 100 mężczyzn w 1995 roku przypadały 104 kobiety.

Bogatynia jest miastem o atrakcyjnym i stabilnym rynku pracy. Od kilku lat jest jedyną gminą w regionie o stopie bezrobocia mniejszej niż 10%. Wybitnie przemysłowy charakter gminy decyduje o strukturze aktywności zawodowej ludności miasta. Prawie co drugi mieszkaniec Bogatyni zatrudniony jest w Kopalni Węgla Brunatnego "Turów" i prawie co czwarty w Elektrowni "Turów". Ponadto w 1995 roku, 8% ludności zawodowo czynnej zatrudnionych było w innych zakładach przemysłowych miasta lub prowadziło działalność produkcyjną na własny rachunek, około 7% w budownictwie, ponad 4% w ochronie zdrowia i opiece socjalnej, prawie 3% w oświacie i ponad 2% w handlu.

Bogatynia jest ośrodkiem przemysłowym, w którym dominującą rolę odgrywa Kopalnia Węgla Brunatnego "Turów" i Elektrownia "Turów". Przedsiębiorstwa te stanowią jedno z głównych źródeł dochodów mieszkającej tu ludności.

W okolicach Bogatyni (Opolno Zdrój) występują obfite zasoby wód mineralnych. Były one wykorzystywane w celach leczniczych w okresie międzywojennym.

Ważniejsze przedsiębiorstwa:

- Kopalnia Węgla Brunatnego "Turów",
- Elektrownia "Turów",
- Zakłady Bawełniane "Doltex" S.A.,
- Bogatyńskie Piwnice Win Importowanych,
- Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska",
- filia Zakładu Chemii Gospodarczej "Pollena-Jarkowice" Spółka z o.o.,
- Przedsiębiorstwo Budownictwa Górniczego i Energetycznego "Egbud".

W Bogatyni mają siedzibę Bank Spółdzielczy, filia zgorzeleckiego oddziału Banku Zachodniego, punkt kasowy zgorzeleckiego oddziału PKO BP.

Dynamicznie rozwijającą się dziedziną gospodarki lokalnej jest handel detaliczny i hurtowy, a także usługi i rzemiosło. Jest to związane ze znacznym popytem na rynku lokalnym oraz napływem kupujących z pobliskich Niemiec.

W Bogatyni są zarejestrowane 842 podmioty gospodarki narodowej, w tym 688 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Zdecydowana większość podmiotów (56,5%) prowadzi działalność w sekcji "handel i naprawy".

W Porajowie koło Bogatyni utworzono bardzo specyficznie położoną strefę ekonomiczną. Obszar strefy przecina droga o długości ok. 1400 m, łącząca dwa przejścia graniczne: polsko–czeskie i polsko–niemieckie. W miejscowym planie przestrzennego zagospodarowania tej strefy zostały wydzielone tereny usług komercyjnych, tereny przeznaczone na obsługę podróżnych oraz tereny działalności gospodarczej i usług specjalnych: banki, usługi publiczne, produkcja, handel detaliczny i hurtowy.

Budownictwo

Układ zabudowy miasta nie jest spójny, co uwidoczniło się szczególnie po włączeniu w 1973 roku w granice miasta sąsiednich wiosek: Trzciniec i Zatonie. Nieregularna zabudowa miejska rozciąga się wzdłuż rzeki Miedzianki. Składają się na nią domy łążyckie z XVII–XIX w., domy willowe bogatych fabrykantów oraz budynki użyteczności publicznej. Typowym przykładem tej zabudowy jest ulica Daszyńskiego. Stara zabudowa stwarza ogromne potrzeby w zakresie prac konserwatorskich i remontowych. Ponad 77% to budynki przedwojenne, w tym 19% całej zabudowy miasta to budynki sprzed 1900 roku. Budowane od początku lat siedemdziesiątych, nowe osiedla mieszkaniowe zlokalizowane są głównie we wschodniej części miasta: Osiedle 25-lecia PRL, Osiedle Energetyków i Osiedle Matejki. Współczesna zabudowa mieszkaniowa nie ingeruje w dotychczasowy układ urbanistyczny miasta.

Infrastruktura komunalna

W Bogatyni szybko rozwija się sieć infrastruktury wodno–ściekowej. W mieście istnieje ponad 47 km rozdzielczej sieci wodociągowej, a przeciętne zużycie wody z wodociągów przez 1 mieszkańca wynosi 64 m^3 . Sieć uzupełnia ponad 23 km sieci kanalizacyjnej o układzie mieszanym. Centralna, starsza część miasta ma kanalizację ogólnospławną, natomiast nowe osiedla kanalizację rozdzielczą, a część miasta, np. Markocice, nie ma kanalizacji. Realizowany w mieście program inwestycji komunalnych zakłada stworzenie w całym mieście systemu kanalizacji rozdzielczej. Bogatynia jest jedynym miastem w regionie, którego ludność nie korzysta z gazu sieciowego.

Miasto ma 2 placówki pocztowe i telekomunikacyjne, 3966 abonentów telefonicznych, czyli 198 na 1000 mieszkańców. W 1994 roku uruchomiono pierwszą linię komunikacji miejskiej.

Służba zdrowia i opieka socjalna

Od 1992 roku działa w Bogatyni – prowadzony przez gminę – Zakład Lecznictwa Otwartego, a także Międzyzakładowy Ośrodek Medycyny Pracy i Poradnia Zdrowia Psychicznego. Sieć lecznictwa otwartego uzupełniają zakładowe przychodnie zdrowia

Kopalni "Turów" i Elektrowni "Turów". Funkcjonujący na terenie miasta od 1967 roku Szpital Rejonowy w Bogatyni dysponuje 185 łózkami (w tym 22 dla noworodków) w czterech oddziałach specjalistycznych (interna, chirurgia, położniczo-ginekologiczny i dziecięcy). Pod koniec 1995 roku w placówkach służby zdrowia Bogatyni zatrudnionych było 32 lekarzy medycyny, 9 dentystów oraz 144 pielęgniarki. Systematycznie zwiększa się pomoc socjalna dla mieszkańców miasta. Ośrodek Pomocy Społecznej w Bogatyni zatrudnia 38 pracowników i prowadzi działalność w 9 rejonach opiekuńczych. W 1995 roku prawie 1300 osób korzystało w gminie z różnych form pomocy społecznej, w tym 175 osób otrzymało zasiłki stałe, 266 – okresowe, 684 – celowe oraz 87 kobiet pobierało zasiłki z tytułu ochrony macierzyństwa. Większość zasiłków celowych przeznaczana była na żywność, opał, odzież, koszty leków i leczenia, obiady w szkołach oraz sprawienie pogrzebu.

Szkolnictwo

Najmłodsi mieszkańcy Bogatyni mają do dyspozycji ponad 600 miejsc w 5 przedszkolach, przejętych przez gminę w 1991 roku, oraz 75 miejsc w żłobku publicznym. W mieście czynnych jest 6 szkół podstawowych, w tym 1 szkoła dla dorosłych, w których pobiera naukę ponad 3 tys. uczniów. Od 1993 roku szkoły te są szkołami komunalnymi. Cenną i oryginalną inicjatywą bogatyńską jest uruchomienie żłobka, przedszkola i szkoły podstawowej w systemie integracyjnym, umożliwiającym wspólne pobieranie nauki przez dzieci niepełnosprawne i ich rówieśników.

Bogatynia ma dobrze rozwinięte szkolnictwo ponadpodstawowe. W mieście działa Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Marii Skłodowskiej-Curie, a w jego ramach liceum dla młodzieży i liceum dla pracujących. Sieć szkolnictwa zawodowego tworzą: Zespół Szkół Zawodowych i Zasadnicza Szkoła Zawodowa, gdzie kształcą się w specjalnościach sprzedawcy, mechanika samochodowego, spawacza itp., Zasadnicza Szkoła Górnicza oraz Zespół Szkół Energetycznych przy Elektrowni "Turów". Ogółem w szkołach ponadpodstawowych pobiera naukę ponad 1700 uczniów i słuchaczy, a co roku mury szkół opuszcza ponad 300 absolwentów. Miejską sieć instytucji oświatowych uzupełnia Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy "Łużyczanka" i Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

Rolę kreatora życia kulturalnego w mieście pełni Bogatyński Ośrodek Kultury, działający od 1980 roku w wyniku przekształcenia Międzyzakładowego Domu Kultury w ośrodek miejski. W ośrodku odbywają się od lat spektakle teatralne i muzyczne – operetki, koncerty symfoniczne, kameralne i rockowe oraz wystawy, spotkania i prelekcje, projekcje filmów, występy kabaretów i zespołów pieśni i tańca. Ośrodek nie tylko organizuje różne imprezy dla mieszkańców i propaguje podstawowe dziedziny sztuki, ale prowadzi także kilka sekcji zainteresowań. Są wśród nich m.in. grupa teatralna "Hannah", zespół tańca ludowego "Turoszowanie", zespół piosenki i ruchu "Układ", dziecięce i młodzieżowe koło plastyczne "Akryl", koło fotograficzne, grupy rockowe "Plastik", "Save your soul" i "Dubbing" oraz sekcja gimnastyki rekreacyjnej dla kobiet. Wśród imprez kulturalnych, których popularność daleko wykracza poza granice Worka Żytawskiego, szczególne miejsce zajmują: Przegląd Zespołów Folklorystycznych "Koleńnicy", Ogólnopolski Konkurs Recytatorski, Przegląd Sztuki Nieprofesjonalnej Ziemi Bogatyńskiej, Dni Bogatyni, organizowane corocznie w czerwcu, Kulturalna Liga Szkół, Festiwal Piosenki Dziecięcej i Przegląd Teatrów Szkolnych. Jedną z najbardziej znanych w Polsce inicjatyw kulturalnych Bogatyni są ogólnopolskie turnieje łgarzy, organizowane corocznie w kwietniu od 1984 roku. Miasto ma jedno kino ("Kadr") oraz bibliotekę publiczną wraz z bogato wyposażonym w księgozbiór oddziałem dla dzieci i młodzieży.

Od wielu lat ważnym czynnikiem integrującym społeczność miasta jest sport. Pierwszy klub sportowy "Włókniarz" powstał w Bogatyni w 1946 roku, a największe sukcesy sportowe miały miejsce na przełomie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych i związane były z działalnością sekcji bokserskiej "Górnika" Turów (udział w rozgrywkach I ligi i zdobycie w 1970 roku mistrzostwa Polski). Obecnie na terenie miasta działa Miejski Klub Sportowy "Granica", posiadający sekcje piłki nożnej, tenisa stołowego i szachów. Większość imprez sportowych odbywa się na miejskim stadionie sportowym, a uprawiający sport mieszkańcy Bogatyni mają ponadto do dyspozycji halę sportową, 4 korty tenisowe (w tym 2 to obiekty Kopalni i Elektrowni "Turów") oraz krytą pływalnię.

Informacje o życiu miasta i jego mieszkańców przekazują: lokalna telewizja kablowa, prowadzona przez Stowarzyszenie "Radio i Telewizja Bogatyńska", ukazujący się od 1962 roku "Biuletyn Turowa", Biuletyn Informacyjny Wewnątrzzakładowy Elektrowni Turów "Oko" oraz wydawane okazjonalnie "Wiadomości Bogatyńskie". W 1994 roku ukazała się obszerna publikacja "Bogatynia i okolice" – pierwsze tego typu wydawnictwo w powojennej historii miasta.

Turystyka i wypoczynek

Turyści przebywający w Bogatyni mogą zwiedzić zabytkowe kościoły – Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny, barokowy pod wezwaniem św. Marii Magdaleny, św. Piotra i Pawła z XVII w. oraz pochodzącą z początków tego stulecia świątynię ewangelicką. Dużą atrakcją turystyczną miasta jest usytuowany wzdłuż rzeki Miedziarki zespół 62 domów łużyckich z XVIII – XIX w. Konstrukcja tych domów jest bardzo ciekawa i charakteryzuje się połączeniem wielu materiałów i technik budowlanych. Podstawowy element stanowi przysłup. Stąd wywodzi się nazwa dom przysłupowo–zrębowy. Domy te przeważnie są piętrowe, na parterze mieściły się warsztaty tkackie. Wszystkie budynki kryto dachówką, później blachą. Posiadają one elementy zdobnicze – portale drzwiowe, opaski okienne i dekorowane słupy. Turystów może także zainteresować otwarta w 1975 roku na terenie kopalni stała wystawa eksponatów górnictwa węgla brunatnego. Ciekawym eksponatem jest skamielina flory z okresu miocenijskiego – pień Podokarpusa sprzed 30 mln lat.

W mieście dominuje turystyka tranzytowa. Bazę noclegową tworzą trzy hotele pracownicze: "Górnik", "Energetyk" i "Izerski", które dysponują łącznie 180 miejscami. Możliwości wypoczynku stwarza także wybudowany w połowie lat siedemdziesiątych ośrodek rekreacyjny, zwany Zalewem.

Stan i ochrona środowiska

Bogatynia leży w centrum tzw. "trójkąta siarkowego" – obszaru ogromnej koncentracji emisji energetycznych, pochodzących ze spalania węgla brunatnego w pobliskich elektrowniach czeskich, niemieckich i w Elektrowni "Turów". Zamknięcie Elektrowni "Hirschfelde", realizowane od kilku lat programy rehabilitacji elektrowni wpływają korzystnie na stan jakości powietrza atmosferycznego w mieście. Świadczą o tym pomiary średniorocznych zanieczyszczeń z 1995 roku: opad pyłu – 74 g/m^2 , pył zawieszony – $54 \text{ }\mu\text{g/m}^3$ i SO_2 – $33 \text{ }\mu\text{g/m}^3$. W 1989 roku wskaźniki te wynosiły odpowiednio: 152 g/m^2 , $125 \text{ }\mu\text{g/m}^3$ i $180 \text{ }\mu\text{g/m}^3$.

Od kilku lat realizowany jest w Bogatyni program zmniejszenia emisji poprzez coraz szersze wykorzystanie w systemie ciepłowniczym miasta ciepła produkowanego w Elektrowni "Turów". W 1995 roku ponad 40% obszaru miasta zaopatrywane było w ciepło z tego źródła. Likwidacja lokalnych źródeł ciepła pozwoli uzyskać 90% redukcji emisji zanieczyszczeń do atmosfery w stosunku do stanu z 1995 roku. Rocznie

wykonuje się około 3,5 km sieci cieplnej aż do ucieplownienia całości miasta, co powinno nastąpić około 2006 roku.

Gospodarka wodno-ściekowa należy do trudnych problemów miasta. Ścieki komunalne i przemysłowe w ilości 8,2 tys. m³ na dobę odprowadzane są do oczyszczalni mechaniczno-biologicznej o przepustowości 5 tys. m³. Przestarzała i przeciążona oczyszczalnia ścieków nie oczyszcza dopływających z miasta ścieków w stopniu wymaganym przez obowiązujące przepisy. Realizowany w dwóch etapach projekt rozbudowy i modernizacji oczyszczalni do przepustowości docelowej 13500 m³/d pozwoli oczyścić całość powstających w Bogatyni ścieków sanitarnych i umożliwi właściwe ich oczyszczenie. Uporządkowana i zmodernizowana będzie również sieć rozdzielczej kanalizacji ścieków sanitarnych i deszczowych w Bogatyni. Wpłynie to na poprawę czystości przepływającej przez miasto rzeki Miedzianki, która prowadzi obecnie wody pozaklasowe (non) pod względem sanitarnym.

Odpady komunalne i przemysłowe składowane są od 1982 roku na wysypisku zlokalizowanym w wyrobisku Kopalni "Turów". Miasto realizuje program racjonalizacji gospodarki odpadami akcentujący minimalizację odpadów, segregację i poszerzenie gospodarczego wykorzystania odpadów m.in. przez budowę kompostowni.

Bogatynia znana jest z wielu interesujących inicjatyw proekologicznych o charakterze edukacyjnym. Co roku ponad 1,5 tys. dzieci wyjeżdża z miasta w ramach programu "Zielone Szkoły" oraz uczestniczy w licznych konkursach wiedzy ekologicznej, a także w realizacji projektu zalesiania Gór Izerskich. W 1996 roku Bogatynia była gospodarzem regionalnego Święta Młodych Ekologów, zorganizowanego w ramach IV Jeleniogórskich Spotkań Ekologicznych, które zgromadziło ponad 1000 dzieci i młodzieży z województwa jeleniogórskiego.

Główne zamierzenia rozwojowe miasta oraz inicjatywy podejmowane w ramach Euroregionu NYSA

Sytuację gospodarczą miasta w zasadniczym stopniu kształtuje polityka inwestycyjna, prowadzona przez władze lokalne.

Realizowane inwestycje służą poprawie warunków życia mieszkańców oraz stawią zachętę dla potencjalnych inwestorów do podejmowania działalności gospodarczej.

Główne kierunki rozwoju miasta w najbliższej przyszłości to:

- powiększenie zasobów mieszkaniowych gospodarki komunalnej,
- rozbudowa sieci ciepłowniczej likwidująca lokalne źródła zanieczyszczeń powietrza,
- zakończenie budowy obwodnicy omijającej zagęszczone centrum,
- budowa przejścia granicznego do Kurnatic w Czechach,
- budowa komunalnego wysypiska śmieci,
- poprawa oświetlenia ulic, remonty chodników,
- modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- uruchomienie nowych źródeł zaopatrzenia w wodę.

Miasto i gmina Bogatynia w ramach przynależności do Euroregionu Nysa (od września 1991 r.) prowadzi stałą współpracę z partnerami z Niemiec (powiat Zittau, gmina Ostritz) i z Czech (region Liberec) w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego i kulturalnego.

Podjęto szereg inicjatyw dotyczących ochrony środowiska, współpracy szkół, przedszkoli, kościołów, organizacji społecznych i instytucji kultury, jak również działania w zakresie kultury, sportu, rekreacji na rzecz dzieci i młodzieży.

Nawiązano stałe kontakty z niemieckimi instytucjami i organizacjami, m. in. z:

- Wydziałem Kultury, Sportu i Młodzieży miasta Zittau,
- Młodzieżowym Domem Kultury "Villa" w Zittau,
- klubami sportowymi w Zittau, Ostritz i Hirschfelde,
- Związkiem Kobiet "Euro Zentrum Frauen" w Zittau,
- Towarzystwem Przyjaciół Dzieci w Dreźnie z siedzibą w Zittau,
- kościołami katolickimi i ewangelickimi.

Działania prowadzone były na podstawie własnych inicjatyw, według uzgodnień i planów ustalonych na spotkaniach przedstawicieli reprezentujących trzy kraje.

Do najważniejszych efektów współpracy przygranicznej należy zaliczyć:

- pozaszkolną wymianę dzieci i młodzieży, prowadzoną przez międzynarodową grupę roboczą we współpracy Towarzystw Przyjaciół Dzieci w Bogatyni, Zittau i Dolni Podluzi (kolonie letnie, obozy, obchody Międzynarodowego Dnia Dziecka),
- międzynarodową akcję zalesiania Gór Izerskich i Karkonoszy pod hasłem "Młodzież Europy pomaga lasom", prowadzoną przez uczniów z Bogatyni, Groschenau i Vandsdorf,
- kulturalną współpracę prowadzoną na bazie kontaktów Bogatyńskiego Ośrodka Kultury z Młodzieżowym Domem "Villa" w Zittau, dotyczącą obustronnej wymiany zespołów artystycznych, jak też wymiany doświadczeń w zakresie malarstwa i rzemiosła artystycznego,
- organizację zawodów sportowych "Eurotriathlon", we współpracy z miastami Zittau i Hrádek n. Nisou,
- bieg uliczny trzech miast Frydlant – Bogatynia – Zittau, organizowany dla dzieci i dorosłych na znak przyjaźni i pokoju,
- bieg-sztafetę dzieci i dorosłych pod nazwą "Wędrująca flaga dla Europy", zorganizowaną wspólnie z małym miasteczkiem Spitzkunnersdorf,
- współpracę klubów sportowych obejmującą organizację imprez sportowych: turnieje szachowe, mecze piłki nożnej, tenisa stołowego,
- konferencje i spotkania przedstawicieli związków i stowarzyszeń sportowych wg opracowanego kalendarza imprez,
- udział zawodników polskich w reprezentacjach niemieckich,
- współpracę szkolnych związków sportowych w lekkiej atletyce i piłce ręcznej,
- współpracę Ludowych Zespołów Sportowych w szachach i piłce nożnej,
- udział w zawodach strzeleckich organizowanych z inicjatywy miasta Liberca dla pracowników Straży Miejskiej w Euroregionie Nysa,
- Święto Trzech Państw.

Informacje adresowe

URZĄD MIASTA I GMINY

ul. Daszyńskiego 1
59-920 Bogatynia
tel. 323-41

BANKI

Bank Zachodni S.A.
Oddział Zgorzelec
Filia w Bogatyni
ul. Daszyńskiego 23
59-920 Bogatynia
tel. 323-26

Bank Spółdzielczy
ul. 1 Maja 22
59-920 Bogatynia
tel. 324-95

SŁUŻBA ZDROWIA

Zakład Lecznictwa Otwartego
ul. Wyczółkowskiego 15
59-920 Bogatynia
tel. 323-28

Szpital Rejonowy
im. Aleksandra Kleczyńskiego
ul. Pocztowa 16
59-920 Bogatynia
tel. 320-31

Pogotowie Ratunkowe
ul. Pocztowa 16
59-920 Bogatynia
tel. 323-33

PRZYCHODNIE

Przychodnia Rejonowa
ul. Wyczółkowskiego 15
59-920 Bogatynia
tel. 323-28

Przychodnia Rejonowa Rejon 4 Zatonie
ul. Spacerowa 10 a
59-916 Bogatynia 3
tel. 354-85

Poradnia Zdrowia Psychicznego
ul. Armii Czerwonej 15
59-920 Bogatynia
tel. 325-12

Międzyzakładowy Ośrodek
Medycyny Pracy
ul. Fabryczna 1
59-920 Bogatynia
tel. 324-24

Zakładowa Przychodnia Zdrowia
Elektrowni "TURÓW"
ul. Młodych Energetyków 12
59-916 Bogatynia
tel. 348-48

Zakładowa Przychodnia Zdrowia
Kopalni Węgla Brunatnego "TURÓW"
ul. Mickiewicza 12
59-916 Bogatynia
tel. 353-70

GASTRONOMIA

Kawiarnia "HOOCKER"
ul. Pocztowa 15
59-920 Bogatynia
tel. 320-72

Kawiarnia "KON-TIKI"
ul. Pocztowa 14
59-920 Bogatynia
tel. 324-25

Kawiarenka
ul. Traugutta 10
59-920 Bogatynia

Klub "BILARD"
ul. Krakowska 7b
59-920 Bogatynia

Karczma "TWARDOWSKI"
ul. Armii Czerwonej 21
59-920 Bogatynia
tel. 321-87

Bar "POD PARASOLAMI"
ul. 1 Maja 7
59-920 Bogatynia
tel. 322-01

Bar "ALF"
ul. Dworcowa
59-920 Bogatynia
tel. 330-60

Mini Bar
ul. Dworzec PKS
59-920 Bogatynia

Kawiarnia "ATENA"
ul. II Armii WP 1
59-920 Bogatynia
tel. 325-22

Kawiarnia "STOKROTKA"
ul. Kościuszki
59-920 Bogatynia

Kawiarnia "JUBILAT"
ul. Pocztowa 2
59-920 Bogatynia
tel. 323-79

Restauracja "IZERSKA"
ul. Kościuszki
59-920 Bogatynia
tel. 328-91

Restauracja "MATIUS"
ul. Parkowa 3
59-916 Bogatynia 3
tel. 329-11

Bar "SMAKOSZ"
ul. Bojowników 15
59-920 Bogatynia
tel. 324-38

Bar
ul. Kościuszki 10
59-920 Bogatynia
tel. 320-49

OBIEKTY NOCLEGOWE

Hotel pracowniczy Elektrowni
Turów "ENERGETYK"
ul. Pocztowa 15
59-920 Bogatynia
tel. 320-72

Hotel pracowniczy "IZERSKI" Gminnej
Spółdzielni "Samopomoc Chłopska"
ul. Kościuszki 22 a
59-920 Bogatynia

Hotel pracowniczy Kopalni
Węgla Brunatnego
"TURÓW" – "GÓRNIK"
ul. Pocztowa 2
59-920 Bogatynia
tel. 320-21 do 23 lub 353-65

STACJE OBSŁUGI SAMOCHODÓW

Blacharstwo
ul. Daszyńskiego 20
59-920 Bogatynia
tel. 329-64

Elektromechanika
ul. Ludowa 10
59-920- Bogatynia

Blacharstwo
ul. Listopadowa 14
59-920 Bogatynia

Elektromechanika
ul. Prusa 6
59-920 Bogatynia
tel. 323-62

Wulkanizacja
ul. Daszyńskiego 39b
59-920 Bogatynia

PARKINGI

ul. Armii Czerwonej
ul. Chełmońskiego
ul. Chopina k. BOK
ul. Chopina k. Szkoły Podstawowej nr 4
ul. Dworcowa
ul. H. Sawickiej ("Jubilat")

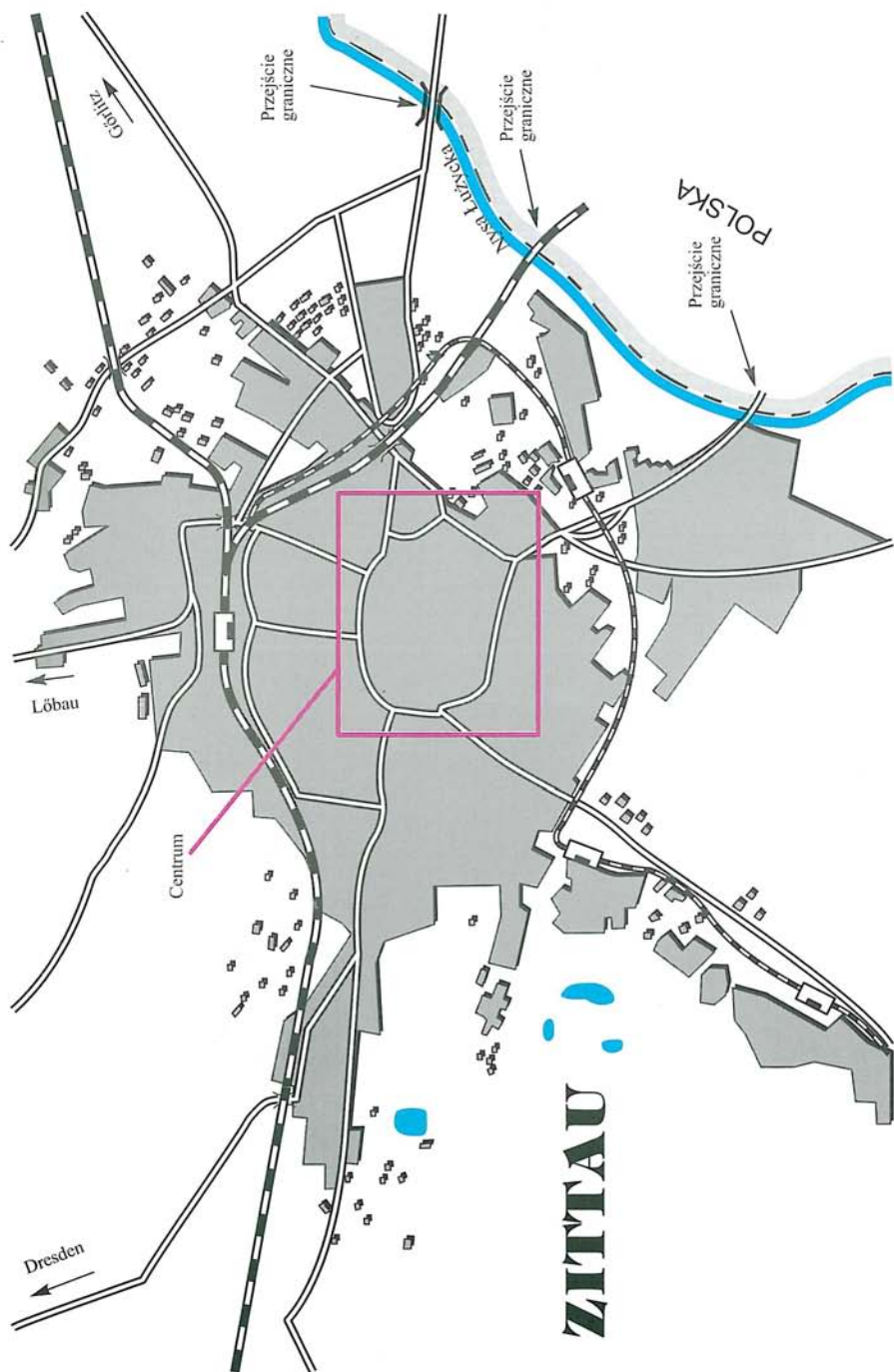
ul. Kościuszki (sklep rybny)
ul. 1 Maja
ul. Matejki – Wyczółkowskiego
Plac Bohaterów Warszawy
ul. Słowiańska – Styki
ul. Sportowa
ul. Zygmuntowska

STACJE BENZYNOWE

Bogatynia 3,	ul. Konrada,	czynna w godz. 6 ⁰⁰ –20 ⁰⁰ ,	
Bogatynia,	ul. Turowska,	czynna w godz. 6 ⁰⁰ –18 ⁰⁰ ,	tel. 325-59
Bogatynia,	ul. Zgorzelecka,	czynna w godz. 6 ⁰⁰ –20 ⁰⁰	

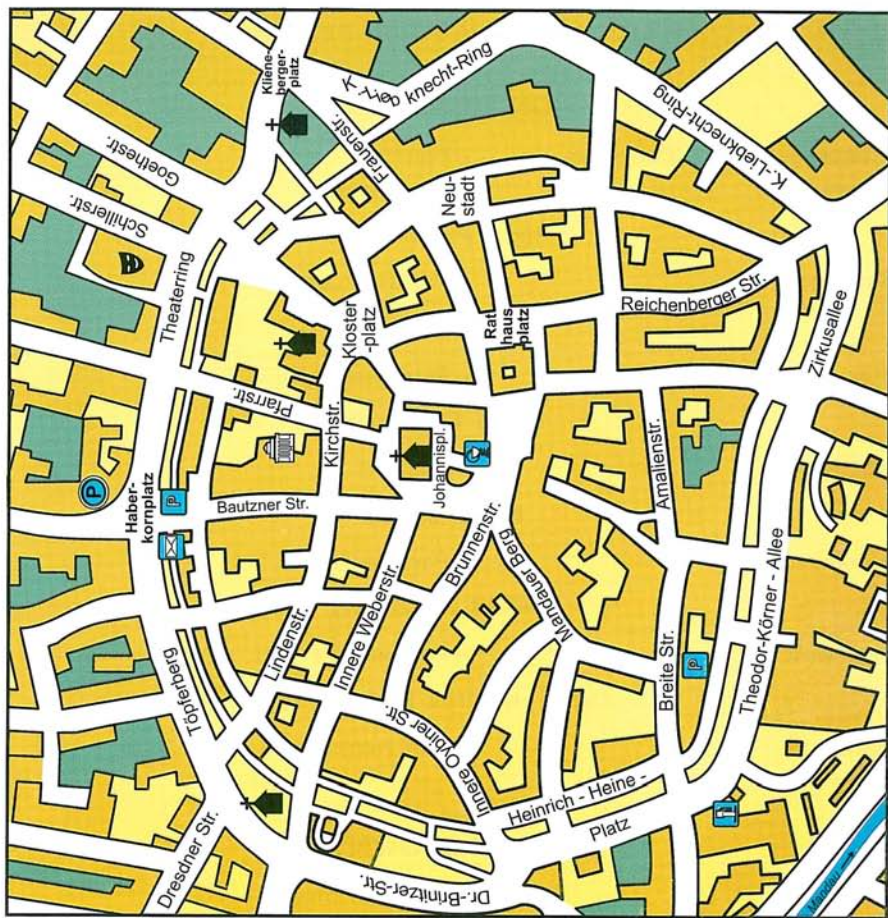

Zittau

ZITTAU
Centrum

	Stacja benzynowa
	Parking
	Muzeum
	Poczta
	Apteka
	Policja
	Kościół
	Teatr

Prezentacja władz (administracji) miasta

PION BURMISTRZA

Oberbürgermeister (Burmistrz) – Pan Kloß
Sekretarka – Pani Pache

Rada Pracownicza

Przewodnicząca – Pani Hofmann

Dział personalny

Kierownik – Pani Prasse

Urząd Finansowy

Kierownik – Pan Frei

Kasa Miejska

Główny referent – Pani Hentschel

Referat Podatkowy

Kierownik – Pan Scholze

Urząd Kontroli Podatkowej

Kierownik – Pani Hergovits

PION GŁÓWNY

Kierownik – Pan Mauermann
Sekretarka – Pani Weichenhain

Urząd Stanu Cywilnego

Kierownik – Pani Wießner

Administracja Ogólna

Kierownik – Pan Modrok

Referat Organizacyjny

Kierownik Referatu – Pani Voigt

Straż Pożarna

Komendant – Pan Reichbott

Urząd Prawny

Kierownik – Pan Schiermeyer

Urząd Porządkowy

Kierownik – Pan Böhme

Referat ds. Porządku w Mieście

Kierownik – Pan Bothe

Referat ds. Meldunkowych

Kierownik – Pani Päske

Archiwum

Archiwista – Pani Rothmann

Referat ds. Zatrudnienia

Kierownik – Pani Schade

PION DS. SOCJALNYCH

Kierownik – Pan Löffler

Sekretarka – Pani Löffler

Urząd ds. Młodzieży i Kultury

Kierownik – Pan dr Beer

Urząd ds. Szkolnictwa i Sportu

Kierownik – Pan Seifert

Urząd ds. Socjalnych

Kierownik – Pan Fünfstück

Stanowisko ds. Zasiłków Mieszkaniowych

Kierownik – Pani Sommer

PION TECHNICZNY

Kierownik – Pan Arnold

Sekretarka – Pani Peuthert

Referat ds. Geodezji

Kierownik – Pan Fankhänel

Referat ds. Budownictwa

Kierownik – Pan Scheibe

Referat ds. Techniki Remontowo-Budowlanej

Kierownik – Pan Pflüger

Referat ds. Dróg i Terenów Zielonych

Kierownik – Pan Hiltcher

Referat ds. Budowy Dróg i Instalacji Podziemnych

Kierownik – Pan Herbig

Referat ds. Komunikacji

Kierownik – Pani Kubiak

Referat ds. Zieleni Miejskiej

Kierownik – Pani Wenzel

Kierownik – Pan Herschleb

Urząd ds. Planowania i Nadzoru Budowlanego

Kierownik – Pan Hein

Referat ds. Planowania Budownictwa i Planowania Miasta

Kierownik – Pani Theurich

Referat ds. Pomiarów/Nieruchomości

Kierownik – Pani Barmeyer

Urząd ds. Rozwoju Miasta i Wspierania Gospodarki

Kierownik – Pan dr Knüpfer

Referat ds. Wspierania Gospodarki

Kierownik – Pan Schötzig

Referat ds. Rozwoju Miasta i Statystyki Komunalnej

Kierownik – Pan Fechner

Informacja Turystyczna

Kierownik – Pani Otto

- 1238 – Pierwsza wzmianka o Zittau.
- 1255 – Ottokar II król Czech nadaje Zittau prawa miejskie; rozkwit rzemiosła tkackiego i browaru.
- 1346 – Wstąpienie Zittau do Związku Sześciu Miast.
- 1555 – Epidemia dżumy pochłania wiele ofiar. Epidemia powraca w latach 1559 i 1599.
- Koniec XVI wieku – Zittau jest ośrodkiem tkactwa lnu i konkuruje z powodzeniem z wyrobami angielskimi.
- 1631 – Zittau stało się jedną z aren wojny trzydziestoletniej.
- 1635 – Czechy powierzają w zastaw Górne Łużyce księciu Saksonii.
- Okolo roku 1650 – Rozkwit rzemiosła i handlu. Zittau staje się obok Lipska najbogatszym miastem Saksonii; zostaje rozbudowane jako reprezentacyjne miasto barokowe.
- 1757 – Ostrzał miasta w trakcie wojny siedmioletniej, w efekcie którego wybucha ostatni duży pożar miasta; ofiarą pada ratusz i kościół św. Jana.
- Od 1800 r. – w Zittau, gdzie dotychczas istniały tylko nieliczne fabryki, powstają przędzalnia, tkalnia oraz fabrykę budowy maszyn i narzędzi.
- 1848 – Otwarcie linii kolejowej Löbau – Zittau.
- 1850 do 1870 – Ostateczne przejście od starych ręcznych metod tkactwa do produkcji maszynowej. Spowodowało to gwałtowny rozwój tkactwa.
- Połowa XIX stulecia – Przekształcenie Zittau w miasto ogrodnicze.
- 1862 – Zittau staje się siedzibą izby handlowej dla Górnych Łużyc Saksońskich, izby rzemieślniczej, urzędu nadzoru rzemieślniczego oraz niemieckiego i czeskiego głównego urzędu celnego.
- 1890 – Budowa teatru, Szkoły Rzemiosła Budowlanego, Wyższej Szkoły Rzemiosła, Szkoły Budownictwa Naziemnego i Podziemnego; uruchomienie linii kolei wąskotorowej Zittau–Oybin–Johnsdorf, a tym samym udostępnienie Wzgórz Żytawskich (Zittauer Gebirge) jako centrum urlopowego.
- 1945 – Zittau udaje się przetrwać lata wojenne bez większych zniszczeń. Po zakończeniu wojny część miasta o nazwie Großporitsch zostaje przyłączona do Polski (Porajów).
- 1946 – Upaństwowienie pierwszych zakładów.
- 1969 – Utworzenie Wyższej Szkoły Inżynierskiej ds. Gospodarki Energetycznej.
- 1972 – Otwarcie przejścia granicznego na ulicy Chopina do ówczesnej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.
- 1977 – Otwarcie kolejowego przejścia granicznego do ówczesnej Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej.

- 1990 – Zittau po zjednoczeniu Niemiec staje się miastem granicznym ówczesnej Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej.
- 1991 – Uruchomienie odkrywkowego wydobycia węgla brunatnego w Olbersdorf.
- 1992 – Utworzenie Wyższej Szkoły Technicznej Ekonomicznej i Nauk Społecznych w Zittau/Görlitz (FH).
- 1993 – Utworzenie Międzynarodowego Instytutu Szkół Wyższych w Zittau.
- 1994/95 – Odrestaurowanie przez Fundację Abegg (Szwajcaria) i udostępnienie do publicznego oglądania po 63-letniej przerwie dwóch tkanin o tematyce religijnej (Fastentücher) z 1472 i 1573 roku.
- 1996 – Zittau otrzymuje prawo posługiwania się tytułem "duże miasto powiatowe".

Położenie geograficzne

Zittau znajduje się w południowo-wschodniej Saksonii. Dzięki swemu położeniu na granicy z Republiką Czeską i Rzeczpospolitą Polską miasto jest bramą do wschodniej i południowo-wschodniej Europy. Miasto otoczone jest Wzgórzami Żytawskimi, Górami Izerskimi, Pogórzem Łużyckim i Wzniesieniami Górnołużyckimi. Zittau położone jest w dolinie Nysy Łużyckiej i Mandau.

Położenie geograficzne: szerokość geograficzna 50°53'53", długość wschodnia: 14°49'17".

Powierzchnia miasta: 2012 ha, w tym Pethau 153 ha, Eichgraben 463 ha.

Powierzchnia centrum miasta (wewnątrz zielonego pierścienia) 43,84 ha, długość granic miasta 37,5 km, długość Mandau (rzeka) wewnątrz granic miasta 6,3 km, długość Nysy wzdłuż granic miasta 7,5 km, wysokość centralnego punktu miasta 244 m n.p.m.

Dostępność komunikacyjna

Zittau leży przy następujących drogach federalnych:

- B 96** Zittau – Bautzen – Hoyerswerda – Berlin – Neubrandenburg – Stralsund – Saßnitz,
- B 99** Zittau – Görlitz,
- B 178** Zittau – Löbau.

Kolejne połączenie do autostrady (A-4) powstaje obecnie w Weißenberg (oddalone o 35 km od Zittau i o 50 km od Bautzen). Połączenia kolejowe do Drezna, Görlitz i Republiki Czeskiej. Najbliższe lotniska znajdują się w Dreźnie (100 km), Rothenburgu (45 km) i w Libercu (Republika Czeska, wcześniej: Reichenberg; 35 km).

Przejścia graniczne do:

Republiki Czeskiej	– Zittau–Dworzec Główny (przejście kolejowe),
	– Hartau (przejście dla pieszych),
Rzeczypospolitej Polski	– Zittau – ul. Chopina (przejście drogowe),
Polski i Republiki Czeskiej	– Zittau–Friedensstraße (przejście drogowe).

Demografia i rynek pracy

W dniu 31.12.1995 r. Zittau liczyło 29 600 mieszkańców, było to o 8500 mniej osób niż w końcu 1988 roku. Tak duże zmniejszenie liczby ludności spowodowane było przede wszystkim znacznym odpływem ludności w pierwszych latach po zwrocie politycznym, ze względu na sytuację na rynku pracy, najpierw do "starych" landów, a obecnie do gmin powiatu. Odpływ ludności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zmniejszył się z 49 osób w 1989 roku do 12 osób w 1995 roku.

Odpływ głównie młodszej części ludności w ostatnich latach pogłębił tendencję przewagi liczby zgonów nad urodzeniami. W 1988 roku wskaźnik urodzeń żywych na 1000 ludności wyniósł 12,7, a w 1995 roku tylko 5,7. Liczba zgonów w przeliczeniu na 1000 ludności zmniejszyła się z 15,6 w 1988 roku do 13,7 w 1995 roku. Przeciętny wiek społeczeństwa Zittau wzrósł z 38,7 lat (1988) do 42,5 roku (1995).

Najliczniej zamieszкана dzielnica miasta Zittau – Ost charakteryzuje się największym udziałem dzieci i młodzieży i najmniejszym odsetkiem ludzi starszych (55 lat i więcej). Odwrotna tendencja występuje w dzielnicy Zittau – Nord – tutaj najniższy jest odsetek dzieci i młodzieży, a najwyższy jest udział ludzi starszych.

Sytuację na rynku pracy charakteryzuje w ostatnich latach drastyczne zmniejszenie się liczby miejsc pracy. W końcu grudnia 1995 roku, w dawnym powiecie Zittau było 6338 bezrobotnych, z czego 2664 przypadało na miasto Zittau. W dniu 30 września 1996 roku liczba bezrobotnych wyniosła w dawnym powiecie Zittau 6333 osoby.

Odpowiada to stopie bezrobocia wynoszącej 18,4%, jest to dużo powyżej średniej saksońskiej wynoszącej 14,7%. Prawie dwie trzecie wszystkich bezrobotnych zarówno pod koniec 1995 roku, jak i pod koniec września 1996 roku stanowiły kobiety.

Pod koniec 1995 roku w dawnym powiecie Zittau 15,2% bezrobotnych stanowili ludzie w wieku 55 lat i więcej (30.09.1996 – 11,5%), a 10,2% osoby, które nie ukończyły 25. roku życia (30.09.1996 – 11,5%). W dniu 30.09.1996 roku na jedną ofertę pracy przypadało średnio 23 bezrobotnych (średnio w Saksonii na jedną ofertę przypada 17 bezrobotnych).

Gospodarka

Do 1989 roku gospodarka w Zittau i w okolicach miasta charakteryzowała się niezmienną strukturą branżową. Przemysł tekstylny i samochodowy stanowił 57% potencjału produkcyjnego. Funkcjonowanie tych dwóch branż wspomagały zakłady elektromaszynowe i budowy maszyn tekstylnych oraz przedsiębiorstwa zaliczane do przemysłu przetwórczego. Dominowały duże przedsiębiorstwa, małe i średnie firmy stanowiły nieznaczną część gospodarki.

Niedostatecznie rozwinięta struktura branżowa, jednostronna orientacja na rynki wschodnie oraz kilkudziesięcioletnie opóźnienia w dziedzinie inwestycji doprowadziły, po zwrocie politycznym do załamania istniejących struktur gospodarczych. Od 1990 roku rozwija się struktura gospodarcza, którą charakteryzuje różnorodność branż, a gospodarka opiera się głównie na małych i średnich firmach. Miasto oferuje krajowym i zagranicznym inwestorom tereny do zagospodarowania pod inwestycje związane z istniejącymi branżami rzemiosła i przemysłu.

Dzięki sprzyjającym warunkom klimatycznym i dobrym glebom rolnictwo i leśnictwo należą do tradycyjnych dziedzin gospodarki. W ponad 25 przedsiębiorstwach rolniczych uprawia się warzywa i rośliny ozdobne. Organizacja wystawy ogrodowej w 1999 roku wpłynie zapewne pozytywnie na dalszy rozwój tej branży.

Służba zdrowia i opieka socjalna

Na początku 1996 roku w Zittau praktyki prywatne prowadziło 45 lekarzy specjalistów i internistów, 4 psychologów, 28 dentystów i 8 psychoterapeutów. Do dyspozycji ludności jest siedem aptek. Szpital powiatowy w Zittau dysponuje 408 łóżkami w dzie-

więciu oddziałach specjalistycznych. Pacjentami opiekuje się 59 lekarzy, a personel pomocniczy stanowi 686 osób. W pięciu domach starców i domach pomocy społecznej w 1996 roku wykorzystanych było 81 miejsc, przeznaczonych dla osób starszych, oraz 256 miejsc dla potrzebujących opieki. Do dyspozycji jest również kolejny dom położony w sąsiedniej gminie, zarządzany przez działającą w Zittau spółkę z o.o. "Dom starców i pomocy społecznej". Średni wiek pensionariuszy w tych placówkach waha się w granicach pomiędzy 78 a 84 lata.

Szkolnictwo

W roku szkolnym 1995/96 w czterech szkołach średnich uczyło się 1582 uczniów. Począwszy od siódmej klasy, uczniowie mają do wyboru różne profile nauczania. Wszystkie szkoły średnie oferują profil techniczny, trzy szkoły proponują profile "gospodarstwo domowe i sprawy socjalne" oraz gospodarczy i językowy. W poszczególnych szkołach istnieją ponadto klasy muzyczne i sportowe. W Zittau znajduje się pięć szkół podstawowych i dwie szkoły specjalne. Do dwóch gimnazjów uczęszczało w tym samym roku 1997 uczniów, z których mniej więcej połowa pochodzi z miejscowości należących do powiatu Zittau. W czerwcu 1996 roku egzamin maturalny zdało 208 uczniów. Ponadto w Zittau znajduje się zawodowa szkoła psychoterapeutyczna, dwa centra szkolenia zawodowego, a także liczne nieobligatoryjne szkoły zawodowe. W roku szkolnym 1995/96 w centrum zawodowym o profilu technicznym kształcono 1081 uczniów, a w centrum zawodowym o profilu gospodarczym – 667 osób.

Z siedmiu saksońskich szkół funkcjonujących w ramach projektu UNESCO jedna znajduje się w Zittau ("Mittelschule am Burgtich"). Kształcenie w szkole obejmuje: wychowanie, akceptację "inności drugiego człowieka", poszanowanie praw człowieka, poszanowanie środowiska naturalnego, pomoc potrzebującym, a także porozumienie i współpracę międzynarodową. Ludowe centrum dokształcania oferowało w 1996 roku 276 kursów, seminariów i szkoleń. Szeroka oferta kształcenia obejmuje takie dziedziny jak polityka, kultura, zdrowie, zawód, języki obce. W Zittau znajdują się dwie placówki szkolnictwa wyższego. Wyższa Szkoła Techniczna, Ekonomiczna i Nauk Społecznych utworzona została w 1992 roku. Charakteryzuje się ona orientacją na praktyczne kształcenie studentów w następujących dziedzinach: technika, ekonomia, nauki społeczne oraz ekologia. Uczelnia oferuje 18 specjalności. W semestrze zimowym

1995/96 uczelnia immatrykulowała 2420 studentów, w tym 203 obcokrajowców (łącznie ze studentami w Görlitz). Dziewczęta stanowiły 47% studentów. Uczelnia ze swoimi 423 pracownikami naukowo–dydaktycznymi, w tym 232 profesorami, zaliczana jest do największych pracodawców w regionie.

Utworzony w 1993 roku Międzynarodowy Instytut Szkół Wyższych kształci w Euro-regionie Nysa, jako placówka uniwersytecka, studentów niemieckich, polskich i czeskich. Celem działania instytutu, obok kształcenia studentów, ponadgranicznego transferu nauki i technologii, jest zajmowanie się problemami technicznymi i naukowymi w skali ponadkrajowej. W semestrze zimowym 1995/96 w tej uczelni studiowało na trzech kierunkach 142 studentów, w tym 101 obcokrajowców.

Kultura i sport

W bogatym krajobrazie kulturalnym Zittau ważne miejsce zajmuje Teatr im. Gerharta Hauptmanna. Został on wybudowany w 1936 roku, posiada dużą scenę z widownią na 402 miejsca, także wielofunkcyjne małe sceny "teatr za kurtyną" i "teatr w foyer", liczące po 100 miejsc. Teatr Dramatyczny oferuje zarówno klasyczne, jak i współczesne sztuki niemieckie oraz zagraniczne dla dużych i małych widzów. Opery, koncerty symfoniczne, a także dzieła teatru muzycznego i baletu to oferta proponowana w Zittau przede wszystkim przez zespoły teatrów muzycznych z Görlitz, Liberca i Usti nad Łabą. Ponadto odbywają się dni teatru dla młodzieży, zabawy teatralne, koncerty, wieczory solistów oraz imprezy poświęcone folklorowi górnołużyckiemu. W sezonie teatralnym 1995/96 odbyło się 241 przedstawień teatralnych, które obejrzało około 53000 widzów, z czego 170 widowisk wystawiły rodzime zespoły. Latem przedstawienia wystawiane są na leśnej scenie w Johnsdorf oraz na placu na terenie klasztoru franciszkanów.

W sali mieszczarskiej ratusza w Zittau odbywają się od września do kwietnia koncerty kameralne oraz występy chóru. W sezonie 1995/96 odbyło się osiem koncertów, które obejrzało 726 widzów. W kościele św. Jana, dysponującym 2000 miejsc siedzących, obok nabożeństw mają miejsce liczne wystawy twórczości artystycznej, koncerty organowe, symfoniczne, oratoryjne, przedstawienia teatralne, muzyczne i różne spotkania. Ważnym wydarzeniem szczególnego rodzaju było przeprowadzone w październiku 1995 r. sympozjum na temat " K.F. Schinkel – typowy przedstawiciel niemieckiego klasycyzmu". Od 1995 roku odbywa się cykl przedstawień pod nazwą

"Talk beim Türmer" ("Rozmowa pod wieżami"). Wówczas z wysokości wieży kościoła św. Jana strażnik wieży zaprasza znane osobistości ze świata kultury, sportu, kręgów gospodarki i polityki do rozmowy z publicznością – jest to jedyna tego typu impreza w Saksonii.

W "Pałacu Filmu" znajdują się cztery sale dysponujące 669 miejscami.

Do zespołu muzeów miejskich należą: Muzeum Miasta (Muzeum Historii Ojczyzny, Folkloru i Sztuki Górnołużycznej) oraz Muzeum Geologiczne im. dr. Curta Heinke dysponujące łącznie 30000 eksponatów. Liczba zwiedzających wyniosła w 1995 roku 13430 osób (1994 – 11954 osoby), z których 7068 osób oglądało okazjonalne ekspozycje. Najważniejszym wydarzeniem dla muzeum miejskiego z Zittau była ekspozycja pod nazwą "Arcydzieła sztuki tekstylnej" wystawiona nie w Zittau, lecz w szwajcarskim Riggisbergu koło Berna. W kolekcji znajdowały się obydwie tkaniny z ilustracjami o tematyce religijnej (Fastentücher) z Zittau.

Biblioteka im. Christiana Weise liczy 5170 czytelników, zasoby biblioteczne wynoszą 40 tysięcy woluminów dla dorosłych i 17 tysięcy woluminów dla dzieci. Ponadto część naukowa dysponuje 31 tysiącami opracowań. W bibliotece akademickiej znajduje się około 85 tysięcy woluminów oraz prenumerowanych jest 345 czasopism. W instytucji tej zarejestrowanych było w 1995 roku 3875 czytelników, którzy dokonali 116 tysięcy wypożyczeń.

Park zoologiczny o powierzchni ośmiu hektarów oferuje dobre możliwości wypoczynku. Wśród 350 zwierząt można podziwiać zarówno przedstawicieli rodzimej fauny (daniele, ptaki drapieżne, żbiki, ptactwo wodne, brodzie), jak i zwierzęta z innych kontynentów (małpy, papugi, lamy, wielbłądy i inne). Trwa nadal etapowa przebudowa parku, dzięki której możliwe będzie trzymanie innych gatunków zwierząt wymagających specyficznych warunków. Na terenie parku znajdują się także obiekty sportowe z licznymi przyrządami dla dorosłych i dla dzieci.

Stadion w Zittau został przebudowany i zmodernizowany w 1995 roku. Otrzymał on nową nawierzchnię trawiastą oraz bieżnię ze sztucznego tworzywa. Na stadionie tym podczas "Mistrzostw Niemiec Południowych" ustanowiony został rekord świata w skoku o tyczce. Mieszkańcy Zittau uprawiający sport mają ponadto do dyspozycji liczne hale sportowe, korty tenisowe, "Centrum Sportu i Wypoczynku" oraz krytą pływalnię.

Turystyka i wypoczynek

Zittau oferuje turystom wiele ciekawostek. W zachowanym prawie w całości starym mieście znajduje się pięć kościołów, 50 pomników kultury i 20 fontann. Na rynku znajduje się ratusz w stylu włoskiego renesansu, wybudowany w latach 1840 – 1845 według planów ucznia Schinkela; ówczesnego miejskiego mistrza budowlanego Carla–Augusta Schramma. Do dnia dzisiejszego zachowały się otaczające rynek domy patrycjuszy, które wybudowano w XVII i XVIII wieku. Przypominają one swą budową i kształtem drezdeńskie domy mieszczańskie z tego samego okresu. Duża liczba i doskonałe wykonanie tych budowli świadczą do dziś, że okres renesansu i baroku był dla Zittau okresem wielkiego rozkwitu (ówczesny przydomek: "zittau – bogaty"). Centrum miasta od 1991 roku podlega w całości ochronie zabytków, otacza je park "zielony pierścień" (dawne granice murów miejskich).

Szczególną atrakcją są tkaniny z ilustracjami o tematyce religijnej (Fastentücher) z 1472 i 1573 roku. Są to dwa późnośredniowieczne dzieła rangi europejskiej, jedyne w swoim rodzaju dowody średniowiecznej pobożności. Odrestaurowano je i stanowią obecnie stałą ekspozycję.

Zittau jest stacją początkową kolejki wąskotorowej do Oybin i Johnsdorf. Linia ta uruchomiona została w 1890 roku, a małe pociągi kursują do dnia dzisiejszego systematycznie.

Niedaleko miasta położone są Wzgórza Żytawskie (Zittauer Gebirge), różnorodnie uformowane średniej wielkości góry. Znajdują się tutaj na bardzo małej przestrzeni wzniesienia zbudowane z piaskowca, osobliwe skały, stożki wulkaniczne oraz kopuły bazaltowe położone obok idyllicznych miejscowości. Zmieniające się formy wzniesień stanowią piękno tych gór. Na skutek aktywności wulkanicznej powstały fascynujące formacje skalne, jak np. wąwozy niedaleko Oybin czy kolumna z piaskowca na terenie kamieniołomu Johnsdorf.

Najbardziej charakterystycznym masywem skalnym jest góra Oybin ze szczątkami średniowiecznego zamku i ruinami klasztoru. Najwyższa góra Wzgórz Żytawskich, die Lausche, ma wysokość 793 m n.p.m. Występuje tu duża różnica poziomów pomiędzy szczytem a doliną Nysy na skraju miasta (220 m n.p.m.) Z wierzchołka Lausche rozpościera się widok na różnorodne formy krajobrazowe północnych Czech.

Stan i ochrona środowiska

Zanieczyszczenie powietrza było do 1990 roku istotnym problemem ochrony środowiska. Głównymi przyczynami zanieczyszczenia była duża gęstość zaludnienia, silne uprzemysłowienie, przestarzałe urządzenia grzewcze, całkowity lub częściowy brak filtrów oraz zawierający siarkę węgiel brunatny, który był dominującym nośnikiem energii. W okresie grzewczym z powodu ogrzewania mieszkań oraz działania drobnego przemysłu wzrastało zanieczyszczenie powietrza dwutlenkiem siarki, pyłem i tlenkiem węgla.

Od 1990 roku jakość powietrza uległa odczuwalnej poprawie. Szczególnie zmniejszyło się zanieczyszczenie dwutlenkiem siarki i pyłem. Poprawę osiągnięto dzięki wyłączeniu wielu urządzeń przemysłowych lub wyposażeniu ich w nowoczesne urządzenia zatrzymujące pył, a także poprzez sanację, modernizację i koncentrację zbiorczych ciepłowni oraz przyłączenie do nich licznych instytucji publicznych, zakładów przemysłowych i gospodarstw domowych. Zmiana gazu w sieci na gaz ziemny spowodowała sanację i modernizację budynków i mieszkań oraz zmniejszenie spalania węgla. W stosunku do 1992 roku ilość pyłu w 1995 roku zmniejszyła się o 69%, a dwutlenku siarki o 32%. Silny wzrost liczby pojazdów prowadzi jednak do wzrostu emisji tlenków azotu, węglowodoru, sadzy i dwutlenku węgla.

W oczyszczalni ścieków w Zittau zastąpiono mechaniczne urządzenia czyszczące oczyszczalnią biologiczną. Spowodowało to zwiększenie skuteczności oczyszczania ścieków z 30 do 95%. Dzięki temu jakość wody w Nysie uległa odczuwalnej poprawie. Jest to ważny wkład w akcję trzech krajów "Czysta Nysa". W 1995 roku wody Nysy i Mandau mieściły się w przedziale od II do III stopnia czystości (średnio do krytycznie zanieczyszczone). Na modernizację oczyszczalni ścieków przeznaczono dotychczas 54 miliony DM. Pod koniec 1997 roku planowane jest uruchomienie ostatnich segmentów oczyszczalni oraz instalacji odprowadzającej wodę deszczową, które będą kosztować dziewięć milionów DM.

Główne zamierzenia rozwojowe miasta oraz inicjatywy podejmowane w ramach Euroregionu NYSA

Utrzymanie funkcjonowania tradycyjnych zakładów jak również rozwój nowych przyszłościowych struktur produkcyjnych to cele przyszłego rozwoju. Do przedsięwzięć tych należą w szczególności:

- rozbudowa przemysłu przetwórczego, także poprzez rozwój nowych branż w Zittau, jak uszlachetnianie nawierzchni, technika ochrony środowiska,
- kooperacja na płaszczyźnie regionalnej z wykorzystaniem dostaw tanich surowców z krajów sąsiedzkich,
- szybki rozwój produkcji warzywnej i zwierzęcej,
- rozwój usług w rzemiośle i przemyśle oraz usług dla ludności,
- rozwój usług turystycznych w mieście i w okolicach.

W Zittau – mieście graniczącym z Czechami i Polską – realizowana jest współpraca transgraniczna w niemal wszystkich sferach. Obejmuje ona takie dziedziny, jak: gospodarka, ochrona środowiska, komunikacja, kształcenie, kultura, sport i turystyka. Jej przykładem są spotkania lokalnych polityków, historyków, a także spotkania związków przedsiębiorstw, izb rzemieślniczych, handlowych czy straży pożarnych. Wyższa Szkoła Techniczna, Ekonomiczna i Nauk Społecznych współpracuje w ramach Centrum Badawczo-Koordinacyjnego i jest realizatorem projektów w ramach programu INTERREG II. W wyniku tych inicjatyw na rzecz współpracy transgranicznej zatwierdzonych zostało już siedem projektów powstałych w Zittau.

I *Informacje adresowe*

URZĘDY I INSTYTUCJE (nr kierunkowy do Zittau: 03583)

Urząd Miejski
Markt 1
02754 Zittau tel.: 7520

Urząd Starosty Löbau/Zittau
Hochwaldstr. 29
02755 Zittau tel.: 7201

Biuro Wspólnoty Komunalnej
Euroregion Nysa
Bahnhofstr.30
02763 Zittau tel.: 57500

Urząd Pracy, filia
Kantstr.13
02763 Zittau tel.: 68750

Informacja Turystyczna
Markt 1
02763 Zittau tel.: 752138

Policja
Haberkomplatz 2
02763 Zittau tel.: 620

Urząd Celny
Chopinstr. 10
02763 Zittau tel.: 704568

Ochotnicza Straż Pożarna
Franz-Könitzerstr. 9/11
02763 Zittau tel.: 752401

Pogotowie Ratunkowe tel.: 112

Klinika dla Kobiet
Schillerstr. 7 b
02763 Zittau tel.: 512563

Szpital Powiatowy
Görlitzer Str. 10
02763 Zittau tel.: 880

Klinika dla Dzieci
Carpzovstr. 9 a
02763 Zittau tel.: 512441

BANKI I KANTORY (nr kierunkowy: 03583)

Kreissparkasse Löbau/Zittau
Frauenstr. 21
02763 Zittau tel.: 6030

Zittauer Volks- und
Raiffeisenbank e. G.
Th.-Korselt-Str. 1
und Markt 3
02763 Zittau tel.: 758-0

Deutsche Bank AG
Bautzner Str. 20
02763 Zittau tel.: 7510

Dresdner Bank AG
Neustadt 13-15
02763 Zittau tel.: 77380

Volksbank Neugersdorf,
Filiale Zittau
Ludwigstr. 2
02763 Zittau tel.: 512160

HOTELE I PENSJONATY

Hotel "Dresdner Hof"
Äußere Oybiner Str. 9
02763 Zittau tel.: 57300

Hotel "Stadt Rumburg"
Äußere Weberstr. 23
02763 Zittau tel.: 511353

Hotel "Weberhof"
Äußere Weberstr. 46
02763 Zittau tel.: 57370

Hotel Sittavia
Lisa-Tetzner-Str. 19
02763 Zittau

Hotel Riedel
Friedensstr. 23
02763 Zittau tel.: 6860

Hotel "Schwarzer Bär"
Ottokarplatz 12
02763 Zittau tel.: 701119

Linden-Hotel GmbH
Chr.-Keimann-Str. 34
02763 Zittau tel.: 5520

Pensionat "Zur Drausendorfer Krone"
An der B 99
02788 Zittau tel.: 704016

Pensionat "Bergschlößchen"
Kummersberg 8
02763 Zittau tel.: 510717

STACJE BENZYNOWE

Agip-Service-Station
Neusalzer Str.
02763 Zittau tel.: 510363

Aral-Tankstelle
Schillerstr. 19
02763 Zittau tel.: 701114

BP-Tankstelle
Theodor-Körner-Allee 2
02763 Zittau tel.: 510275

DEA-Tankstelle
Leipziger Str. 41
02763 Zittau tel.: 704786

WARSZTATY NAPRAWY SAMOCHODÓW OSOBOWYCH

Autohaus Toyota
Hirschfelder Ring 30
02763 Zittau tel.: 778540

Auto-Heinke GmbH, Renault
Löbauer Str. 2 a
02763 Eckartsberg tel.: 77030

Auto-Kaiser GmbH
Äußere Oybiner Str. 13
02763 Zittau tel.: 511368

Autohaus Ford
Hörnitzer Str. 3
02763 Zittau-Pethau tel.: 77190

Autohaus Opel,
Lust & Glaubitz Zittau
Albertstr. 14
02763 tel.: 778743

Autohaus Opel,
Lust & Glaubitz
Schrammstr. 42
02763 Zittau tel.: 774724

Autohaus Citroen,
Seifert
Gerhart-Hauptmann-Str. 13
02763 Zittau tel.: 684172

Autohaus Nissan,
Strauß
Hauptstr. 33 a-b
02763 Zittau tel.: 77070

Autoservice KIA GmbH
Alte Ziegelstr. 3
02763 Zittau-Pethau tel.: 776666

Autoservice BMW GmbH
Hauptstr. 1-3
02763 Zittau-Pethau tel.: 776622

Autohilfen-Nutzfahrzeug-Service
Friedenstr. 17
02763 Zittau tel.: 68880

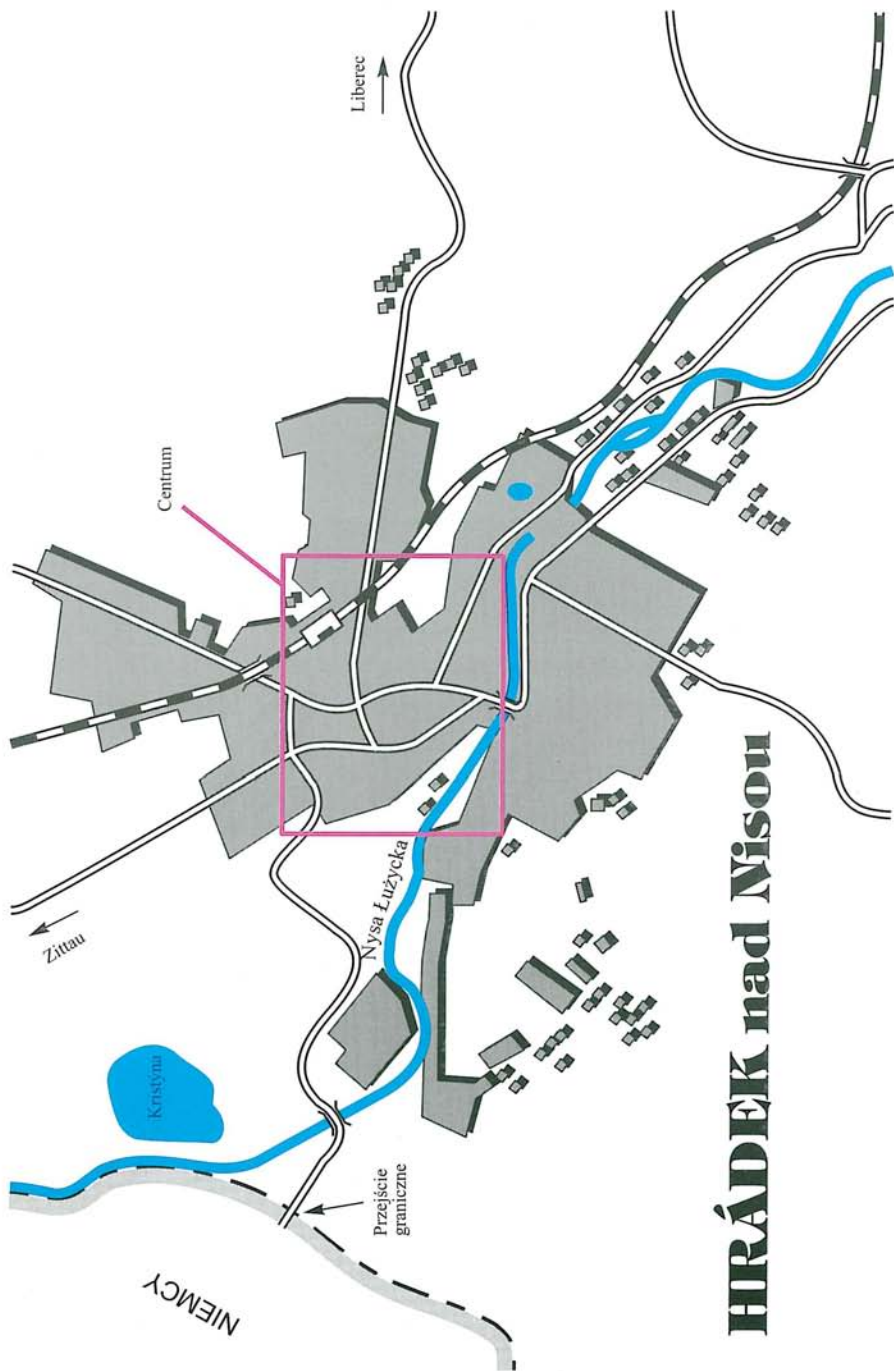
"Auto - Garant"
An den Kaiserfeldern 6
02763 Zittau tel.: 680972

A.T.U. Autoteile-Unger GmbH
Löbauer Str. 17 a
02763 Zittau

Autohaus Skoda, Donath
Löbauer Str. 2 c
02763 Eckartsberg tel.: 57090

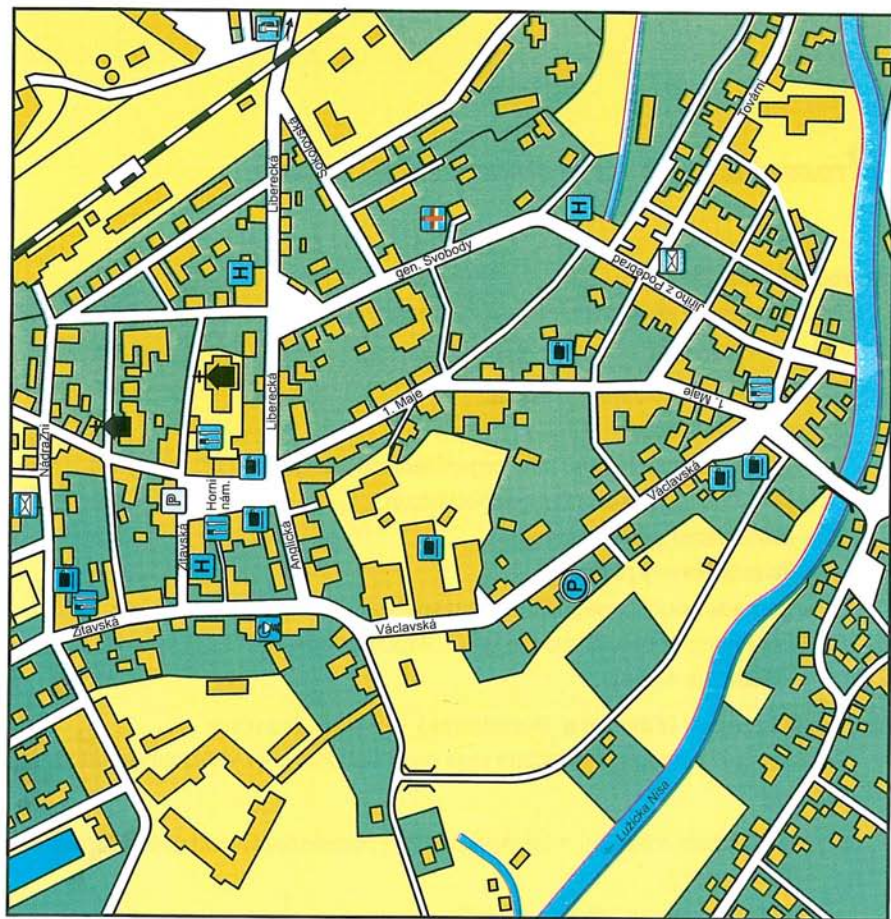
Hrádek n. Nisou

HRÁDEK nad Nisou

HRÁDEK nad Nisou Centrum

- Hotel
- Parking
- Restauracja
- Kawiarnia
- Stacja paliw
- Poczta
- Apteka
- Szpital
- Policja
- Kościół

***P**rezentacja władz (administracji) miasta*

Starosta (Burmistrz)

– inż. Faltus Milan

Odpowiedzialny za działalność UM w ramach zadań własnych i zleconych, realizuje zadania w zakresie:

- polityki gospodarczej miasta,
- budżetu miasta,
- reprezentowania miasta w organizacjach założonych przez miasto,
- komunalnej działalności gospodarczej,
- planowania przestrzennego,
- kwestii obrony państwa,
- porządku publicznego i bezpieczeństwa miasta,
- ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej,
- udzielania ślubów.

Zastępce starosty (Zastępca burmistrza) – Špalek František

Pełni funkcje burmistrza podczas jego nieobecności oraz wykonuje zadania w zakresie:

- gospodarki lokalami mieszkaniowymi i pomieszczeniami gospodarczymi,
- komunikacji,
- opieki socjalnej i służby zdrowia,
- środowiska naturalnego,
- szkolnictwa i kultury,
- gazyfikacji, ciepłownictwa,
- udzielania ślubów.

Tajemnik (Sekretarz)

– Sladký Jan

W zakresie zadań własnych odpowiada przed burmistrzem i radą miejską, w zakresie zadań zleconych przed Urzędem Powiatowym w Libercu oraz:

- pełni funkcję kierownika organizacji i jest przełożonym wszystkich pracowników Urzędu Miejskiego,
- kieruje i kontroluje działalność pracowników UM,
- gwarantuje realizację uchwał rady miasta i zarządu miejskiego.

**Wydział środowiska naturalnego, budownictwa
i zarządzania majątkiem**

– Kudláček Petr

Realizuje zadania w zakresie:

- budownictwa,
- ochrony rolniczego banku gleb,
- ochrony środowiska naturalnego,
- inwestycji.

**Wydział finansowy i wydający zezwolenia na wykonywanie
wolnych zawodów**

– Hauptigová Miluše

Odpowiada za:

- obsługę finansową miasta zgodnie z budżetem,
- realizację powszechnie obowiązujących ogłoszeń dotyczących opłat lokalnych,
- egzekwowanie opłat i kar wynikających z nierespektowania zarządzeń administracji państwowej,
- administrację zezwoleń na wykonywanie wolnych zawodów, kontrolę zakładów.

Wydział spraw socjalnych i administracji

– Grim Petr

Jego kompetencje obejmują w szczególności:

- wszystkie rodzaje pomocy socjalnej,
- chrzty cywilne, jubileusze,
- akty stanu cywilnego, skargi mieszkańców, postępowania dotyczące wykroczeń.

Miasto Hrádek nad Nisou poszczycić się może długą i bogatą historią. W 1995 roku obchodziło swoją 735. rocznicę. Pierwsza pisemna wzmianka o Hrádku n.N. pochodzi z okresu panowania czeskiego króla Przemysława Otakara II.

Władca ten w 1254 roku podarował ziemie, na których obecnie znajduje się miasto i zamek Vlčice (później zmieniono nazwę na Grábštejn), właścicielom ziemskim z Donina. Doninowie rozbudowywali Hrádek n.N. i około 1260 roku ta stara osada słowiańska została miastem. Z 1286 roku pochodzą pierwsze pisemne wzmianki dotyczące drewnianego kościoła, obecnego kościoła Św. Bartłomieja, który stanowił centrum miasta.

W XIV wieku Hrádek należał do najbardziej znaczących ośrodków dróg handlowych z Pragi na północ w kierunku Bałtyku i jego znaczenie było większe niż Liberca. Wojny husyckie doprowadziły w 1424 roku do zupełnego zniszczenia miasta, w wyniku czego spalone zostały dokumenty dotyczące uzyskania praw miejskich. Wydarzenia te spowodowały upadek miasta i dopiero w 1512 roku, po zakończeniu wojen husyckich, doprowadzono do ponownego jego rozwoju.

W drugiej połowie XVI wieku w czasach rządów wykształconego doradcy królewskiego i wicekanclerza Jiřího Mehla ze Střelice. Hrádek n.N. uzyskał prawo targowe, ponownie rozpoczęto wydobywać srebro i kamienie szlachetne. Zwiększyły się wymagania wobec siły roboczej i ucisk ludu, co było przyczyną kilku powstań, z których największe miało miejsce w 1680 roku.

W XVIII i XIX wieku przez kraj i miasto przechodziły różne wojska, między innymi w 1706 roku wojska Piotra Wielkiego. Gospodarka w czasie tych stuleci rozwijała się bardzo dynamicznie, a w 1786 roku zaczęto wydobywać lignit. Gallasowie założyli jedną z pierwszych manufaktur tekstylnych w kraju, tradycyjny przemysł lniany zaczął ustępować miejsca przemysłowi bawełnianemu. W XIX wieku wybudowano szereg fabryk dla przemysłu maszynowego i chemicznego, wapniarnię, cegielnię i fabryki produkujące wyroby z gumy i drewna.

Linia kolejowa pomiędzy Libercem i Żytawą, którą uruchomiono w 1889 roku, umożliwiała połączenie Hrádka n.N. z wymienionymi ośrodkami gospodarczymi. Jednocześnie budowano połączenia drogowe z cesarską drogą wybudowaną w 1842 roku.

Gdy w 1918 roku powstała Republika Czechosłowacka, region hradecki był nadal ściśle związany z sąsiednim Workiem Żytawskim, co oznaczało ożywiony ruch handlowy i turystyczny.

Po drugiej wojnie światowej ustalenia Poczdamskiej Konferencji dotknęły wielu mieszkańców regionu i obustronne stosunki transgraniczne, powstałe na przestrzeni lat, zostały wyraźnie ograniczone.

Potencjał przemysłowy miasta w następnych latach wpłynął korzystnie na jego rozwój, a produkcja lokalnych fabryk była ogniwem łączącym Hrádek n.N. ze światem. W latach 1949–1950 nastąpiło pierwsze przyłączenie okolicznych gmin do miasta.

W 1972 roku, po upływie prawie dwustu lat, wydobywanie lignitu zostało zakończone, a była kopalnię "Krystyna" zatopiono. Powstały w ten sposób zbiornik wodny i jego okolice stały się atrakcyjnym regionem wypoczynkowym.

W 1982 roku hradecki ratusz został w dużym stopniu zniszczony przez pożar, jednak dzięki rekonstrukcji prowadzonej na dużą skalę udało się go odbudować.

Po 1989 roku miasto w dużym stopniu się zmieniło. Uzyskano nową perspektywę w związku z otwarciem kolejnych przejść granicznych, wiele korzyści przyniosło również przystąpienie do Euroregionu Nysa.

Położenie geograficzne

Hrádek nad Nisou położony jest w Kotlinie Hradeckiej, otoczonej przez Góry Łużyckie, Pogórze Frydlańskie i północne zbocza Pogórza Jestedskiego, która przechodzi w Kotlinę Żytawską. Przez Hrádek, który należy do miast położonych najbardziej na północ Czech, płynie rzeka Nysa. Miejsce, w którym rzeka wypływa z terenu Czech jest najniższym punktem regionu (238 m n.p.m.).

Położenie Hrádka n.N. niedaleko Kotliny Żytawskiej ma znaczny wpływ na klimat. Długookresowa przeciętna temperatura powietrza wynosi 7,8°C, przeciętna temperatura w styczniu waha się około 1,6°C, a przeciętna temperatura w lipcu wynosi 17,4°C. Długookresowa przeciętna ilość opadów wynosi 451 mm, a długookresowa przeciętna roczna ilość godzin usłonecznienia wynosi 1603. Przeważają wiatry południowo-zachodnie i południowo-wschodnie.

Ogólna powierzchnia miasta wynosi 49 km². Grunty rolne zajmują 59% ogólnej powierzchni, 41% stanowią obszary pozarolnicze. Ponad połowa gruntów rolnych to łąki i pastwiska, natomiast 73% obszarów pozarolniczych zajmują lasy.

Obszar miasta składa się z 9 części i jednocześnie dzieli się na 22 okręgi urbanistyczne.

Dostępność komunikacyjna

Główna droga, która biegnie przez Hrádek n.N. z centrum kraju w kierunku granicy państwowej, oznaczona jest numerem II/271. Łączy się ona 9 km przed miastem z trasą I/13 prowadzącą z Liberca do Děčína.

Odległości z Hrádka n.N. do niektórych ośrodków gospodarczych:

– Republiki Czeskiej

Liberec	– 21 km,
Praga	– 118 km,
Ústí nad Labem	– 60 km,
Hradec Králové	– 118 km,

– Niemiec

Zittau	– 5 km,
Görlitz	– 35 km,
Dresden	– 80 km,
Bautzen	– 45 km,

– Polski

Zgorzelec	– 35 km,
Jelenia Góra	– 60 km.

Przez miasto przebiega linia kolejowa Liberec–Hrádek n.N. Zittau–Varnsdorf, która nie jest zelektryfikowana. W pobliskim Oldřichově na Hranicích znajduje się lotnisko polowe, wykorzystywane dla potrzeb rolnictwa, a najbliższe lotnisko pasażerskie znajduje się w Libercu (21 km).

Będące w toku opracowań projekty rozwoju komunikacji drogowej i kolejowej w Republice Czeskiej dotyczą również Hrádka, powinien on po 2000 roku należeć do miast, o szerokiej dostępności komunikacyjnej.

Przejścia graniczne:

do Niemiec	– Hrádek n.N. – Hartau (dla pieszych), – Hrádek n.N. – Zittau (kolejowe),
do Polski i do Niemiec	– Hrádek n.N. – Porajów (dla samochodów osobowych).

Na tym przejściu granicznym w 1995 roku przy wjeździe do Republiki Czeskiej zarejestrowano 541441 samochodów osobowych i przy wyjeździe 554199. W tym samym roku granicę do Czech przekroczyło 1538173 pieszych, a w przeciwną stronę 1536780 osób.

Na przejściu kolejowym, na którym dokonywana jest odprawa celna, granicę przy wyjeździe przekroczyło 108586 osób, przy wjeździe 111930 osób.

Demografia i rynek pracy

Pod koniec 1995 roku w Hrádku n.N. liczba mieszkańców wynosiła 7188, w tym 51% kobiet. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba ludności zwiększyła się o 0,7%. Tendencja wielkości przyrostu naturalnego i salda migracyjnego zmieniała się. Gęstość zaludnienia pod koniec 1995 roku wynosiła 148,1 osób na 1 km².

W 1995 roku w mieście zarejestrowano 77 żywych urodzeń, co w stosunku do 1991 roku oznaczało spadek o 26,7%. Tendencja spadkowa była widoczna również we względnym wskaźniku, odzwierciedlającym liczbę urodzeń żywych na 1000 mieszkańców, który w ciągu ostatnich pięciu lat obniżył się z 14,8 promili do 10,7 promili. Najwięcej dzieci w 1995 roku urodziły kobiety w wieku 20–24 lata, w tej kategorii wiekowej na 1000 kobiet przypadły prawie 103 żywe urodzenia.

Spadkowi urodzeń towarzyszył spadek wartości wskaźników umieralności. W 1995 roku umarło ogółem 89 osób, tj. o 17,2% mniej niż w 1991 roku. Globalny wskaźnik umieralności (ilość zgonów na 1000 mieszkańców) od 1991 roku obniżył się o 0,7 punktu.

W 1995 roku zawarto w Hrádku n.N. 30 związków małżeńskich, czyli na 1000 mieszkańców przypadło 4,2 ślubów, co oznacza o 3,3 punktu mniej niż w 1991 roku. Przeciętny wiek zawarcia związku małżeńskiego mężczyzn wynosił 27 lat, a kobiet 24 lata. W przypadku rozwodów w ciągu ostatnich pięciu lat odnotowano przyrost wskaźnika względnego o 1,2 punktu, w 1995 roku jego wartość wynosiła 3,6 promili.

Liczba ludności napływowej w 1995 roku przewyższała liczbę ludności odpływowej o 36 osób, a więc migracja wpłynęła pozytywnie na stan ludności. Na 1000 mieszkańców przypadło 19,8 osób imigrujących i 14,8 osób emigrujących. W porównaniu z 1991 rokiem oznaczało to wzrost o 3,3 punktu w przypadku ruchu napływowego i spadek o 3,8 punktu w przypadku ruchu odpływowego.

Przeciętny wiek mieszkańców wynosił w 1995 roku 36,9 lat, w przypadku kobiet 38,5 roku. W wieku produkcyjnym (15–59 lat) było 64,4% wszystkich mieszkańców, w przypadku mężczyzn wartość ta wynosiła aż 67%. Osoby w wieku przedprodukcyjnym (0–14 lat) stanowiły 18,2% ogółu, a w wieku poprodukcyjnym (60 lat i wyżej) 17,4%. Z powyższych danych wynika, że na 1000 osób w wieku produkcyjnym przypadało 55,2 mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym.

Aktywność zawodowa mieszkańców jest wysoka. W wyniku spisu ludności, domów i mieszkań w 1991 roku ustalono, że w mieście było ogółem 3875 zawodowo czynnych mieszkańców. Liczba ta stanowi 54,5% ogólnej liczby mieszkańców i 90,6% mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Struktura branżowa zatrudnienia wskazuje na zróżnicowanie prowadzonej działalności gospodarczej. W mieście przeważa przemysł, w którym zatrudnionych jest 58% osób czynnych zawodowo. W wyniku zmian społecznych, jakie miały miejsce w ostatnich latach, i rozwoju turystyki w tym regionie przygranicznym wzrosło zatrudnienie w handlu, usługach, jak również w budownictwie.

W odniesieniu do rynku pracy w regionie Hrádka n.N. problemy zatrudnienia rozwiązuje się w miarę pozytywnie. Na koniec 1995 roku było ogółem zarejestrowanych 206 osób poszukujących pracy, w tym 110 kobiet, tj. 52,6%. Stopa bezrobocia na koniec roku wynosiła 4,4%; w przypadku kobiet – 5,0%, a w przypadku mężczyzn – 3,9%. Większość bezrobotnych, to osoby z niższym wykształceniem. Udział osób z wykształceniem podstawowym i zawodowym wynosił prawie 87% z ogólnej liczby poszukujących pracy. Największy odsetek (15%) stanowiły osoby młode do lat 20, osoby w wieku 25–29 lat i 35–44 lata stanowiły 13%.

Oczywiste wydają się być pewne różnice, jeżeli chodzi o kobiety i mężczyzn – wśród nie pracujących kobiet największy udział stanowiła grupa w wieku 25–29 lat, zaś w przypadku mężczyzn była to kategoria do lat 20.

Przeważająca większość poszukujących pracy w regionie Hrádka n.N. (48%), pozostawała bez zatrudnienia przez okres krótszy niż 3 miesiące, natomiast tylko 19% osób nie pracowało przez okres dłuższy niż 1 rok. Pod koniec 1995 roku w regionie tym proponowano 39 wolnych miejsc pracy, w tym 5 dla kobiet.

Gospodarka

W mieście skoncentrowany jest znaczny potencjał ekonomiczny. Dowodem tego jest istnienie prawie stu firm, organizacji wpisanych do rejestru handlowego (osób prawnych) z siedzibą na terenie miasta. Wydano również wiele zezwoleń osobom fizycznym na wykonywanie wolnego zawodu.

Wśród osób prawnych przeważają firmy prowadzące działalność handlową (28), produkcję przemysłową (20) oraz działające w budownictwie (10). Z punktu widzenia formy prawnej firm prowadzących działalność gospodarczą, w większości przypadków są to spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Zezwolenie na wykonywanie różnych wolnych zawodów zostało przyznane 615 mieszkańcom miasta.

Wykonywane wolne zawody w przeważającym stopniu dotyczą sfery handlu i gastronomii. Tego typu działalnością zajmuje się ponad jedna trzecia osób wykonujących wolny zawód. Dużą grupę stanowią także osoby prowadzące działalność w budownictwie (113) i w różnych gałęziach przemysłu (92). W dziedzinie usług wydano 65 zezwoleń.

Podstawową gałęzią gospodarczą o dużej tradycji, w której zatrudniona jest większość mieszkańców czynnych zawodowo, jest przemysł. Jednym z najbardziej znanych w kraju i za granicą zakładów przemysłowych jest Vulkán, spółka akcyjna. Kilka zakładów hradeckich dostarcza swoje wyroby dla przemysłu samochodowego – są to spółki akcyjne Severočeské výroby autodilu (Północnoczeskie Zakłady Części Samochodowych), Vulkánplast i spółka z kapitałem zagranicznym Metzeler.

Działalność inwestycyjna była do 1990 roku w katastrofie miasta w głównym stopniu prowadzona przez Państwowe Gospodarstwo Rolne. Proces prywatyzacyjny i restytucyjny doprowadził do tego, że ziemia została podzielona pomiędzy kilka podmiotów. Najbardziej znaczące zmiany miały miejsce w ostatnich latach w dziedzinie handlu i usług, w połączeniu z otwarciem przejść granicznych i rozwijającym się ruchem turystycznym.

Budownictwo

Budynki w mieście Hrádek n.N. są w dużym stopniu przestarzałe. Przeciętny wiek budynków oscyluje w granicach 76 lat, gdyż 49% zamieszkiwanych stale budynków było wybudowanych do 1919 roku. Z okresu 1946–1991 pochodzi tylko 33% wszystkich stale zamieszkiwanych mieszkań. W tym okresie budowano już raczej mieszkania w blokach. Stanowiło to 94% wszystkich mieszkań wybudowanych w tym okresie, natomiast tylko 6% nowych mieszkań wybudowano w domkach jednorodzinnych. Z tego można wywnioskować, że w całej bazie mieszkaniowej przeważają mieszkania w blokach (54%), zaś 44% stale zamieszkiwanych mieszkań znajduje się w domkach jednorodzinnych.

W strukturze wielkościowej mieszkań przeważają mieszkania trzypokojowe (33%), zaś najmniej (17%) jest mieszkań jednopokojowych. Mieszkania I i II kategorii stanowią 84% bazy mieszkaniowej. Z punktu widzenia prawa własności przeważają mieszkania

własnościowe (48%), wynajmowane stanowią 39% i tylko 12% to mieszkania spółdzielcze.

Po 1991 roku również w Hradku n.N., jak w całym kraju, można zauważyć wyraźny zastój w budownictwie mieszkaniowym, co spowodowane zostało wzrostem kosztów. Organy administracyjne miasta szukały jednak sposobów, które pozwoliłyby zaistniałą sytuację w budownictwie mieszkaniowym rozwiązać (opracowano nową koncepcję polityki mieszkaniowej).

Mimo ograniczeń wykorzystano wszystkie możliwości wsparcia ze strony państwa w budownictwie mieszkaniowym, ale dotacje państwowe przeznaczano głównie na budowę obiektów o charakterze socjalnym, a w dalszej kolejności – obiektów energooszczędnych. Eksperymentem w skali całego powiatu było wykonanie nadbudówki w jednym z bloków (dobudowa i adaptacja strychu), w wyniku czego powstało 20 mieszkań małometrażowych.

W latach 1991–1995 baza mieszkaniowa powiększyła się ogółem o 40 nowych mieszkań, w tym 32 mieszkania wynajmowane i 8 mieszkań wybudowanych prywatnie w domkach jednorodzinnych.

Projekty dotyczące dalszego rozwoju budownictwa mieszkaniowego przewidują wykorzystanie kredytów hipotecznych i pomocy urzędu miejskiego. Pomoc miasta będzie polegała m.in. na dostarczeniu projektów, udostępnieniu działek pod budowę i udzieleniu pomocy systemem kredytowym. Przygotowywany projekt ma na celu rozwiązanie kwestii mieszkań dla młodych rodzin, które mają już realne wyobrażenie o swoich możliwościach zawodowych i finansowych oraz pragną aktywnie uczestniczyć w rozwiązywaniu swojej sytuacji mieszkaniowej.

Służba zdrowia i opieka socjalna

W 1995 roku w Hradku n.N. funkcjonowała jedna apteka, w przypadku niezbędnej opieki szpitalnej mieszkańcy musieli dojeżdżać do Frýdlantu lub do Liberca. W mieście funkcjonowały dwa ambulatoria, chirurgiczne i chorób wewnętrznych, w których przyjmowali lekarze z Frýdlantu. Dla mieszkańców chorych na cukrzycę raz w tygodniu była otwarta poradnia diabetyczna.

Przyjmowało ogółem 10 lekarzy prywatnych, którzy troszczyli się o zdrowie mieszkańców miasta, w tym 4 lekarzy rejonowych dla dorosłych, 2 lekarzy dziecięcych, 3 dentystów i 1 ginekolog. Na 1000 mieszkańców przypadało 1,4 lekarzy.

Wszystkie żłobki w mieście zostały zamknięte, bowiem większość matek opiekuje się dziećmi do lat trzech w domu. Pozostałe obowiązki żłobków przejęły przedszkola.

W 1995 roku były dwa domy opieki dla mieszkańców, którzy nie są zdolni w pełni dbać o siebie. W tych placówkach znajdowały się 32 mieszkania, w których przebywało 36 osób. Na miejscu były do dyspozycji 3 opiekunki domowe posiadające kierunkowe wykształcenie i 2 opiekunki domowe na zasadzie dobrowolności. Wielkość tych placówek jest nie wystarczająca w stosunku do potrzeb, czego skutkiem w 1995 roku było negatywne rozpatrzenie 86 podań.

W ciągu roku 260 osób zakwalifikowano do opieki socjalnej, w wyniku czego przyznano różnego rodzaju zasiłki, tak rzeczowe, jak i finansowe.

Szkolnictwo

Placówki przedszkolne w 1995 roku w Hradku n.N. obejmowały 5 przedszkoli o 11 oddziałach, do których uczęszczało 232 dzieci. Dziećmi zajmowało się 20 nauczycielek. Od 1991 roku liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli wzrosła o 24,1%, co było w pewnym stopniu spowodowane faktem zamknięcia żłobków i przyjmowaniem w przedszkolach dzieci już w drugim roku życia.

W roku szkolnym 1995/1996 funkcjonowały trzy szkoły podstawowe, w tym jedna obejmująca tylko klasy 1–4. Do tych szkół uczęszczało 640 dzieci uczących się w 28 klasach. Do jednej klasy uczęszczało przeciętnie 23 uczniów. Nauczanie prowadzone było przez 41 pedagogów, w tym 37 kobiet. Szkoły podstawowe miały do dyspozycji ogółem 44 pomieszczenia klasowe, w tym 13 specjalistycznych. W ciągu ostatnich pięciu lat ilość uczniów szkół podstawowych znacznie się obniżyła (o 17,2%), natomiast ilość uczniów w jednej klasie obniżyła się przeciętnie o 3.

W ciągu roku szkolnego 353 dzieci uczyło się języków obcych, w tym 84,1% języka niemieckiego i 15% angielskiego. W poprzednim roku obowiązek szkolny spełniło 86 uczniów, w tym 46 dziewcząt. Szkoły miały do dyspozycji 3 świetlice, do których zapisało się 100 dzieci.

W Hradku n.N. znajduje się również czteroklasowa szkoła specjalna dla dzieci umysłowo chorych, do której uczęszczało 44 uczniów, a nauczanie prowadzone było przez 6 pedagogów. Od roku 1991 odnotowano spadek o 26,7% liczby dzieci uczęszczających do tej placówki.

W mieście od 1 września 1994 roku działa filia zintegrowanej szkoły średniej transportu i budownictwa w Libercu, specjalizująca się w zakresie zarządzania transportem. W roku szkolnym 1995/96 uczęszczało do niej ogółem 55 uczniów w dwóch klasach. W przyszłości przewiduje się stopniowy wzrost liczby uczniów, gdyż jest to jedyna szkoła średnia w mieście i jego okolicach. W szkole tej pracowało 3 zatrudnionych na stałe pedagogów, pozostali nauczyciele dojeżdżali z Liberca.

W przyszłości przewiduje się otwarcie ośmioletniego gimnazjum, którego obecnie brakuje. Realizacja tego zamierzenia powinna korzystnie wpłynąć na dalszy rozwój miasta. Ze względu na usytuowanie Hrádku n.N. placówka ta w przyszłości mogłaby wykonywać funkcje o zasięgu międzynarodowym, z językiem wykładowym czeskim, polskim i niemieckim. Miałoby to duże znaczenie dla aktywizacji rozwoju miasta w ramach Euroregionu Nysa.

Kultura i sport

W ciągu ostatnich lat można zauważyć ogólny zastój w sferze kultury, co ma swoje podłoże w niestabilnej sytuacji ekonomicznej. W 1995 roku w Hrádku n.N. funkcjonowało jedno kino o 247 miejscach, jednak niewiele osób korzystało z jego usług; zresztą taką sytuację można zaobserwować w całym kraju. Fakt ten odzwierciedla się w obniżeniu liczby i wielkości placówek kulturalnych. Z punktu widzenia przyszłego rozwoju, niezbędne jest ponowne reaktywowanie działalności niektórych obiektów kultury.

Osoby zainteresowane literaturą mogą w mieście korzystać z Biblioteki Miejskiej, która ma oddział w Václavícih. Placówka ta posiada ogółem 24 tysiące tytułów, w odróżnieniu od roku 1991, kiedy stan ten był o 8,3% niższy. W ciągu 1995 roku 571 zarejestrowanych czytelników wypożyczyło prawie 34 tysiące książek; na jednego czytelnika przypadało 59 wypożyczeń. Liczba wypożyczeń na jednego czytelnika wzrosła w ciągu ostatnich pięciu lat o 43%, co jest odzwierciedleniem przede wszystkim stale wzrastających cen książek.

Dom Kultury i Dom Robotniczy w Hrádku n.N. zajmują się organizowaniem różnych imprez kulturalnych. Najmłodsze pokolenie wolny czas spędzać może w Miejskim Domu Dzieci i Młodzieży, gdzie organizowane są różne kółka zainteresowań, mające na celu rozwijanie talentu i zainteresowań dzieci. Działa też amatorski zespół teatralny Vojan.

W mieście znajdują się także różne placówki sportowe, które są przeznaczone dla

ludności. Oprócz kilku boisk do piłki nożnej i do gry w siatkówkę są do dyspozycji korty tenisowe, kompleks sportowy w Doninie, sala gimnastyczna i siłownia.

Mieszkańcy miasta należą do różnych sportowych sekcji i klubów, które w ramach swej działalności organizują także imprezy dla ludności. Można tu wymienić na przykład sekcję turystyczną lub żeglarską. Systematyczne treningi odbywa sekcja piłki nożnej Slovan i klub siatkarzy. Miłośnicy psów mogą korzystać z placu przeznaczonego do tresury. W sezonie letnim w znanym kompleksie rekreacyjnym "Krystyna" organizowane są różne imprezy sportowe.

Turystyka i wypoczynek

Miasto Hrádek n.N. leży u podnóży Gór Łużyckich na skraju niziny żytawskiej, przez którą płynie Nysa Łużycka, stanowiąca naturalną granicę z sąsiednimi Niemcami. Położenie miasta, okoliczne warunki przyrodnicze oraz szereg ciekawych zabytków kulturowych w samym Hrádku n.N. i w najbliższej okolicy powodują, że miasto staje się częstym celem zwiedzania przez turystów krajowych i zagranicznych.

Kościół Św. Bartłomieja

Najstarszym udokumentowanym zabytkiem w mieście jest rzymsko-katolicki kościół św. Bartłomieja, założony przez Otta z Donina w 1286 roku. Obecny wygląd kościoła uzyskał w wyniku przebudowy w 1763 roku, jednak jego wieża pochodzi z 1673 roku. We wnętrzu budowli znajdują się interesujące freski sufitowe, a niektóre elementy zdobnicze zostały przeniesione z innych kościołów. Osobliwością kościoła jest zegar na wieży pochodzący z 1786 roku, którego tarcze zegarowe są umieszczone na zewnątrz i wewnątrz budowli. W pobliżu rynku znajduje się również kościół ewangelicki pochodzący z początku tego wieku, a jego ciekawostką jest zegar na wieży, którego cztery cyfry były już w latach dwudziestych oświetlone elektrycznie.

Zamek Grabštejn

Największym zabytkiem na całym obszarze hradeckim jest bezsprzecznie zamek Grabštejn. Najstarszą możliwą datą jego założenia jest 1044 rok, przy czym obecna nazwa zamku pojawia się dopiero w XIII wieku. Był on znaną warownią na drodze z Czech do Łużyc. W ciągu swej historii zamek zmienił wielu właścicieli – od Doninów, poprzez Mikołaja z Kašperka i Mehly ze Střelice aż do dynastii Gallasów. Byli oni właścicielami zamku do 1945 roku. Na budowlach zamkowych można zaobserwować

ślady wszystkich stylów architektonicznych, jednak najbardziej dominującym jest renesans, w którym to stylu jest prześlicznie ozdobiona kaplica św. Barbary. Zamek był w dużym stopniu zniszczony. Od wielu lat jest stopniowo rekonstruowany, a niektóre jego części służą jako miejsce imprez kulturalnych.

Do budowli o dużym znaczeniu kulturowym znajdujących się w mieście zaliczyć można także ratusz, zamek, który jest jednak bardzo zniszczony, oraz kaplicę przy cmentarzu miejskim. Do innych drobnych, lecz wartych uwagi zabytków należą np. kapliczka barokowa, kilka rzeźb i ciekawe kamienie o określonym znaczeniu.

Ciekawostki przyrodnicze

Obok zabytków historycznych, dla zwiedzających Hrádek n.N. atrakcyjne są również walory przyrodnicze. Najbardziej znaczący jest Chroniony Park Krajobrazowy Góry Łużyckie, który jest bardzo atrakcyjny dla turystyki pieszej i coraz lepiej się rozwijającej turystyki rowerowej. Wśród okolicznych skał piaskowcowych najbardziej znana jest Skała Popowa, tzw. Popovka. Również inne skały i formy piaskowcowe mają ciekawe nazwy – Cukrová homole (w tłumaczeniu: Cukrowa kopa), Vraní (Wronie), Horní skály (Górne Skały) – wśród których wiele jest wyzwaniem dla sympatyków wspinaczki skałkowej.

Ciekawym i często odwiedzanym terenem przyrodniczym jest ośrodek wypoczynkowy i zbiornik wodny "Krystyna" o powierzchni ogólnej ok. 10,5 ha. Zbiornik ten stwarza wiele możliwości dla wczasowiczów, zwłaszcza w sezonie letnim. Kompleks "Krystyna" służy również organizowaniu wielu imprez sportowych, jak triathlon, siatkówka plażowa, skateboard, surfing, żeglarstwo. Ośrodek "Krystyna" posiada bazę gastronomiczną i noclegową, ale jego standard może być jednak jeszcze udoskonalony. Proponuje się wybudowanie sklepów i obiektów świadczących usługi w taki sposób, by służyły równocześnie kompleksowi rekreacyjnemu i mieszkańcom miasta.

Istniejąca baza noclegowa wpływa korzystnie na rozwój ruchu turystycznego. Przez cały rok można korzystać z noclegów w obiektach o charakterze hotelowym, w kilku pensjonatach, w kwaterach prywatnych. W sezonie są dostępne również dachy, karawankluby i autokemping.

Stan i ochrona środowiska

Miasto Hrádek nad Nisou położone jest w regionie bardzo wilgotnym i umiarkowanie ciepłym. Przeciętna roczna temperatura powietrza waha się około 7°C, przeciętna roczna ilość opadów kształtuje się na poziomie 795 mm.

Na czystość powietrza w mieście niekorzystnie wpływa kilka krajowych i zagranicznych zakładów zanieczyszczających środowisko. Wśród krajowych zakładów można wymienić elektrownię ciepłą Prunéřov, Mělník, Počerady, miejskie zakłady przemysłowe i lokalne źródła ogrzewania. Ze względu na ożywienie ruchu turystycznego i otwarcie przejścia granicznego dla ruchu osobowego spodziewano się również niekorzystnego wpływu spalin, jednak nie jest on aż tak znaczący. Wśród zagranicznych zakładów wymienić zaś można przede wszystkim elektrownię ciepłą w polskim Turoszowie, gdzie planowane jest zwiększenie powierzchniowego wydobycia węgla wzdłuż granicy oraz przedłużenie funkcjonowania elektrowni do 2035 roku. Natomiast elektrownie działające na terenie Niemiec starają się ograniczać emisję zanieczyszczeń.

Na obszarze hradeckim funkcjonowało kilka punktów pomiarowych do obserwacji czystości powietrza, ale od 1993 roku pomiary są wykonywane w stacji Czeskiego Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Ústí n.L. przy zbiorniku Krystyna. Z badań monitorowanych substancji szkodliwych, tzn. tlenku siarki, tlenku azotu i pyłów, wynika pewna poprawa czystości powietrza.

Przeciętne miesięczne stężenie tlenku siarki w roku 1990 wahało się w granicach 17–109 μm^3 , natomiast w 1995 roku odpowiednio 11–63 μm^3 i tylko sporadycznie miało miejsce przekroczenie limitu imisji. Podobne wartości osiągała zawartość tlenku azotu – w 1990 roku przeciętne miesięczne stężenie wynosiło 19–49 μm^3 , a w roku 1995 tylko 15–34 μm^3 . Również stężenie pyłów obniżyło się z miesięcznej wartości przeciętnej 35–76 μm^3 w 1990 roku na 33–69 μm^3 w 1995 roku. Najwyższe wartości powyższych substancji szkodliwych są skutkiem wpływu stanów inwersyjnych, które mają miejsce w miesiącach zimowych.

Poprawę czystości powietrza można osiągnąć poprzez dalszą gazyfikację miasta i jak największe ograniczenie spalania paliw stałych. Jeżeli chodzi o środowisko naturalne, należy wspomnieć o zieleni w mieście i na peryferiach. Miasto Hrádek n.N. wraz ze swymi wiejskimi zabudowaniami jest bogate w zieleni o charakterze pozaleśnym, zwłaszcza przy zabudowaniach ulokowanych na peryferiach.

Na jakość środowiska naturalnego wpływa w dużym stopniu czystość wód. Z nazwy Hrádek nad Nisou jest oczywiste, że miasto leży nad rzeką Nysa Łużycka, która płynie dalej w kierunku Niemiec i wpływa do Morza Bałtyckiego. Woda w Nysie Łużyckiej była bardzo zanieczyszczona, jednak przeprowadzona asenizacja wpływa korzystnie na poprawę jakości wody. W samym mieście jakość wody w Nysie oceniana jest jako klasa IV, gdyż ścieki komunalne dotychczas prawie wcale nie są oczyszczane, a ścieki przemysłowe tylko w niewielkim stopniu.

Jakościowa zmiana nastąpi po ukończeniu budowy centralnej oczyszczalni ścieków, przy której prace rozpoczęto w 1995 roku, a ich koniec nastąpi w 1997 roku. Koszty całkowite dotyczące budowy wyniosą 104 mln Kč, znaczna ich część jest pokrywana z programu CROCO – współpraca transgraniczna krajów europejskich. Przepustowość oczyszczalni ścieków będzie wynosiła 3 tys. m³ dziennie.

Główne zamierzenia rozwojowe miasta oraz inicjatywy podejmowane w ramach Euroregionu NYSA

Urząd Miejski w Hradku nad Nisou i wybrane instytucje systematycznie pracują nad rozwiązaniem problemów miasta. Realizacja szeregu działań, zwłaszcza inwestycyjnych, zależy jednak od środków finansowych, których ilość jest ograniczona. Z tego względu organy miasta wykorzystują możliwość sporządzania projektów i ubiegania się o ich finansowanie z Programu PHARE CBC. Jest to program Unii Europejskiej, przeznaczony na finansowanie projektów współpracy transgranicznej.

Obecnie największą realizowaną inwestycją, finansowaną częściowo ze środków PHARE, jest budowa oczyszczalni ścieków, której budżet wynosi 104 mln Kč. Po jej ukończeniu zanieczyszczenie wody w Nysie Łużyckiej znacznie się obniży.

W 1995 roku miasto wystąpiło z 5 projektami. Dwa projekty były przyjęte i przyznano pomoc finansową ze środków PHARE. Przyjętymi projektami są:

1. Miejska obwodnica – I etap, którego budżet opiewa na 11,3 mln Kč. Projekt dotyczy skierowania ruchu tranzytowego poza centrum.
2. Ścieżka dla pieszych i rowerzystów – I etap, którego budżet wynosi 7,3 mln Kč. Celem tego projektu jest połączenie ścieżek rowerowych w Czechach i Niemczech, wyłączenie obecnego ruchu rowerowego z ruchu drogowego, zwiększenie dostępu i atrakcyjności kompleksu rekreacyjnego "Krystyna". Zaproponowane ścieżki będą połączone z drogami o podobnym charakterze na obszarze

Polski i Niemiec.

W sierpniu 1996 roku za pośrednictwem Euroregionu Nysa do programu PHARE złożono 9 projektów. Cztery z nich zostały zaakceptowane:

1. Obwodnica komunikacyjna miasta – II etap i parking postojowy, których budżet wynosi 19,2 mln Kč. Projekt dotyczy skierowania ruchu tranzytowego poza centrum miasta.
2. Ścieżka dla rowerzystów i pieszych – II etap. Budżet w wysokości 4,9 mln Kč. Ścieżka jest kontynuacją etapu I i przedłuża ją w kierunku wschodnich obrzeży miasta.
3. Kanalizacja Loučná – dotyczy skanalizowania części miasta z podłączeniem do nowej oczyszczalni ścieków. Ta inwestycja wyniesie 9,1 mln Kč.
4. Skanalizowanie kompleksu rekreacyjnego "Krystyna". Celem tej inwestycji jest przepompowanie ścieków z kompleksu rekreacyjnego do nowej oczyszczalni ścieków.

Informacje adresowe

Numer kierunkowy 048
Kod pocztowy 46334

URZĄD MIEJSKI
Horní náměstí 73
Hrádek n/N 73 5140141

POCZTA
Nádražní 420 5140122

URZĄD CELNY
dworzec PKP 5140088
(przejście graniczne) 5140074

STRAŽ CELNA
Oldřichovská ul., 5945547

POGOTOWIE LEKARSKIE
Tovární 225 5945444

APTEKA
Revoluční 106 5140300

RESTAURACJE
Dělnický dům
Václavská 189 5140060

Národní dům
Žitavská 94

Lidový dům
Žitavská 558 5140232

Apetit
1.máje 127 5945106

Barandov
Liberecká 400 5140001

Beseda
Horní náměstí 5945559

POLICJA
Václavská 405 5140137

POLICJA DROGOWA
Husova 196 5945450

STRAŽ GRANICZNA
Liberecká 629 5140097

STRAŽ MIEJSKA
Nádražní 263 5140085

POLICJA CUDZOZIEMSKA
Žitavská (przejście graniczne) 5140198

BANKI
ČESKÁ SPOŘITELNA
Horní náměstí 84 5140138

UNION-BANKA
Horní náměstí 71 5140498

AGROBANKA
Liberecká 644, 5140156

CZESKI ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ
Václavská 471 5140067

RESTAURACJE

Koruna
Loučná 17 5945335

U Sudu
Liberecká 5945314

Pup u koně
Loučná 151

Bažiny
Loučná 141

AVAS
U Nisy 152

U Slunce
Václavice 161 5945296

Pizzeria
Loučná

C.D.H. club
Husova ul., 5140117

BEKON
Václavská ul., 5140160

Restaurace NISA
Donín 336

Restaurace – Zvoníčkoví
Oldřichov na Hranicích 5945205

HOTELE I PENSJONATY

Hrádecký dvůr
Liberecká 440, 5945228

Hotel U Jelena
Horní náměstí, 5140243

Leoš Zamrzla
1 Máje 226 5945598

Jaroslav Janata
Hradební 375 5945728

Nikos Dimolios
J. z Poděbrad 155 5140258

Marta Holá
Václavská 137

Rudolf Hochman
Anglická 185 5140574

JUDr. Josef Vávra
Donín 170 5140683

Ing. Karel Hrdý
U koupaliště 647 5140009

Elvíra Hrníčková
Lidická 178 5140316

Emanuel Lutonský
Loučná, 5140490

Miroslav Schneider
Donín 246

Podstawowe dane statystyczne o miastach w 1995 r.

Wyszczególnienie	Bogatynia	Hrádek n.N.	Zittau
POWIERZCHNIA			
Powierzchnia w km ²	60	49	20
LUDNOŚĆ			
Ludność	20037	7188	29584
w tym kobiety	10227	3664	15700
Kobiety na 100 mężczyzn	104	104	113
Gęstość zaludnienia na 1 km ²	334	148	1470
Wiek średni (w latach):			
ogółem	32,3	36,9	42,5
mężczyźni	31,1	35,2	39,4
kobiety	33,2	38,5	45,2
Ludność wg wieku w %			
ogółem:			
0 – 14 lat	24,2	18,2	14,6
15 – 64 lat	68,0	64,4	66,1
65 lat i więcej	7,8	17,4	19,2
mężczyźni:			
0 – 14 lat	24,9	18,8	15,6
15 – 64 lat	69,4	67,0	71,4
65 lat i więcej	5,7	14,2	13,0
kobiety:			
0 – 14 lat	23,4	17,5	13,8
15 – 64 lat	66,9	62,0	61,5
65 lat i więcej	9,7	20,5	24,7
Ludność w wieku nieprodukcyjnym			
na 100 osób w wieku produkcyjnym	65,9	55,2	51,2
Ruch naturalny:			
urodzenia żywe na 1000 ludności	12,1	10,7	5,7
zgony na 1000 ludności	9,0	12,4	13,7
przyrost naturalny na 1000 ludności	3,1	-1,7	-8,0
Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15-45 lat	42,9 ^{a/}	41,4	30,7

^{a/} W wieku – 15 - 49 lat.

Podstawowe dane statystyczne o miastach w 1995 r. (cd.)

Wyszczególnienie	Bogatynia	Hrádek n.N.	Zittau
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	8,3	13,0	0
Małżeństwa na 1000 ludności	4,5	4,2	5,7
Migracje ludności (łącznie z zagranicą):			
napływ na 1000 ludności	18,4	19,8	46,8
odpływ na 1000 ludności	7,6	14,8	58,7
saldo migracji na 1000 ludności	11,1	5,0	-11,9
ZASOBY MIESZKANIOWE			
Mieszkania zamieszkane	6093	2534	13623
Izby	21373	6900	38403 ^{a/}
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	346492	181735	878684
Przeciętna powierzchnia użytkowa:			
1 mieszkania w m ²	56,9	71,7	64,5
mieszkania na 1 osobę w m ²	18,0	25,6	29,4
Przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,90	1,03	0,78
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,16	2,81	2,2
ODDANE DO UŻYTKU			
Mieszkania	159	20	42 ^{b/}
w tym w budownictwie indywidualnym	3	—	23
Izby	578	22	107 ^{a/}
w tym w budownictwie indywidualnym	15	—	74
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	9588	850	2789
w tym w budownictwie indywidualnym	317	—	1715
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	60,3	42,5	66
w tym w budownictwie indywidualnym	105,7	—	75
ŁĄCZNOŚĆ			
Placówki pocztowe	2	1	2
Abonenci telefonii przewodowej (prywatni)	3966	913	15200 ^{c/}
Abonenci telefoniczni na 1000 ludności	198	127	340 ^{c/}
Długość dróg lokalnych o nawierzchni twardej w km	52	75	76

^{a/} Min. 6 m², bez kuchni. ^{b/} Mieszkania w budynkach nowych i odremontowanych. ^{c/} Zittau i przyległe miejscowości.

Podstawowe dane statystyczne o miastach w 1995 r. (cd.)

Wyszczególnienie	Bogatynia	Hrádek n.N.	Zittau
SZKOLNICTWO I WYCHOWANIE ^{a/}			
Nauczyciele pełnozatrudnieni w roku szkolnym 1995/96	198	44	347
w tym:			
w szkołach podstawowych	156	41	66 ^{b/}
w szkołach średnich ogólnokształcących (klasy V-XII)	—	—	205
w liceach ogólnokształcących (klasy IX-XII)	11	—	—
w szkołach zawodowych	31	3	76
Szkoły podstawowe w roku szkolnym 1995/96	6	3	5
uczniowie w klasach	3093	640	1239
I - IV	1393	312	1239
V - VIII	1700	328	—
absolwenci (1994/95)	428	86	.
Licea ogólnokształcące w roku szkolnym 1995/96	2	—	6
uczniowie w klasach	375	—	3581
V - VIII	—	—	2082
IX - X	197	—	1020
XI - XII	178	—	479
absolwenci (1994/95)	66	—	502
Szkoły zawodowe w roku szkolnym 1995/96	7	1	13
w tym:			
zasadnicze	2	—	2
średnie i policealne	5	1	3
uczniowie	1340	55	2167
w tym w szkołach:			
zasadniczych	716	—	1206
średnich i policealnych	624	55	377
absolwenci (1994/95)	239	—	794

^{a/} Dane o Zittau bez szkół specjalnych. ^{b/} Klasy I-IV.

Podstawowe dane statystyczne o miastach w 1995 r. (cd.)

Wyszczególnienie	Bogatynia	Hrádek n.N.	Zittau
w tym szkół:			
zasadniczych	170	—	436
średnich i policealnych	69	—	136
Uczniowie szkół na 1000 ludności:	239,95	89,0	.
w klasach:			
I - IV	69,5	43,6	41,5
V - VIII	84,8	45,6	69,8
IX - X	58,8	—	34,2
XI - XII	26,8	—	16,1
Studenci szkół wyższych na 1000 ludności	—	—	56,2
Przedszkola, żłobki i świetlice:			
placówki	6	5	19 ^{a/}
miejsca razem	685	232	1627
w tym miejsca w:			
przedszkolach	610	232	845
żłobkach	75	—	182
świetlicach	—	—	600
Nauczyciele i opiekunowie	50	20	166
KULTURA			
Placówki biblioteczne	3	2	2
Księgozbiór bibliotek publicznych:			
w tysiącach	57,9	23,9	203
na 1000 ludności	2890	3323	6862
Czytelnicy	3655	571	9045
na 1000 ludności	182,4	79,4	306
Wypożyczenia w woluminach w tys.	122,8	33,8	202
Wypożyczenia na 1 czytelnika	33,6	59,2	22
Kina	1	1	1
Miejsca w kinach na 1000 ludności	21,5	34,4	23
Muzea i galerie	—	—	4

^{a/} Stan w dniu 31.12.1994 r.

Podstawowe dane statystyczne o miastach w 1995 r. (cd.)

Wyszczególnienie	Bogatynia	Hrádek n.N.	Zittau
Zwiedzający muzea i galerie w tys.	—	—	13,4
Teatry	—	—	1
Miejsca w teatrach na 1000 ludności	—	—	14 ^{a/}
OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA			
Apteki	4	1	7
Liczba aptek na 10 tys. ludności	1,2	1,3	2,4
Łóżka w szpitalach:			
ogółem	163	—	437
na 1000 ludności	8,1	—	14,8
Lekarze medycyny:			
ogółem	32	10	109
na 1000 ludności	1,59	1,39	3,7
w tym:			
interniści	16	—	4 ^{b/}
ginekologzy	5	1	3 ^{b/}
pediatrzy	4	2	3 ^{b/}
chirurdzy	4	—	4 ^{b/}
Lekarze dentyści	9	3	29
na 1000 ludności	0,45	0,42	1,0
Pielęgniarki	144	9 ^{b/}	.
na 1000 ludności	7,19	1,25	.
Osoby objęte pomocą społeczną	1283 ^{c/}	260	.
Osoby otrzymujące:			
zasiłki stałe	175 ^{c/}	90	686
świadczenia jednorazowe (celowe)	1027 ^{c/}	146	420
PRZESTĘPCZOŚĆ I WYPADKI DROGOWE			
Stwierdzone przestępstwa	814	272	4876
w tym w % ogółu:			
kradzież i kradzież z włamaniem	51,8	77,2	58,6
przestępstwa gospodarcze	13,1	5,5	0,1

^{a/} Na dużej scenie. ^{b/} Prowadzący praktykę prywatną. ^{c/} Dane dla miasta i gminy.

Podstawowe dane statystyczne o miastach w 1995 r. (cd.)

Wyszczególnienie	Bogatynia	Hrádek n.N.	Zittau
Wypadki i kolizje drogowe	23 ^{a/}	383	102 ^{a/}
w tym wg przyczyn w % ogółu:			
nadmierna szybkość	17,4	33,9	.
nieprawidłowe wyprzedzanie	8,7	4,2	.
nietrzeźwość kierujących	21,7	—	.
Wypadki drogowe ze szkodami osobowymi	.	87	138
WYNAGRODZENIE			
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w \$	158	.	2387
w tym w: działalności produkcyjnej	159	.	2288
budownictwie	165	.	2496
BEZROBOCIE			
Bezrobotni	772 ^{b/}	209	6338 ^{c/}
w tym absolwenci szkół w %	.	6,2	.
Bezrobotni na 1 ofertę pracy	—	5,4	52,4 ^{c/}
Stopa bezrobocia w %	7,2 ^{b/}	4,4	19,1 ^{c/}
PODMIOTY GOSPODARCZE ^{d/}			
Podmioty gospodarcze wg sekcji EKD	842 ^{e/}	713	757 ^{e/}
w tym:			
rolnictwo i leśnictwo (A)	5 ^{e/}	53	8 ^{e/}
górnictwo i kopalnictwo (C)	1	2	.
działalność produkcyjna (D)	49	110	107
zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (E)	1	—	4
budownictwo (F)	58	123	91
handel i naprawy (G)	476	231	251
transport, składowanie i łączność (I)	19	23	37
obsługa nieruchomości (K)	124	45	111
edukacja (M)	15	6	17
ochrona zdrowia i opieka socjalna (N)	32	11	6
inne usługi (O)	32	52	57

^{a/} Z dużymi szkodami rzeczowymi. ^{b/} Dane dla miasta i gminy. ^{c/} Miasto Zittau z dawnym powiatem Zittau i miastem Ostritz. ^{d/} Zittau: 1994 r. ^{e/} Bez indywidualnych gospodarstw rolnych.

Podstawowe dane statystyczne o miastach w 1995 r. (cd.)

Wyszczególnienie	Bogatynia	Hrádek n.N.	Zittau
STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH			
(bez rolników indywidualnych)			
Wg wybranych form prawnych:			
przedsiębiorstwa państwowe	3	1	.
w % ogółu jednostek	0,36	0,1	.
spółdzielnie	5	3	4
w % ogółu jednostek	0,63	0,4	0,5
spółki akcyjne	2	5	.
w % ogółu jednostek	0,23	0,7	.
spółki z o.o.	31	56	139
w % ogółu jednostek	3,68	8,3	18,4
osoby fizyczne i przedsiębiorstwa			
zagraniczne (bez spółek cywilnych)	688	586	597
w % ogółu jednostek	81,7	87,2	78,9
ROLNICTWO			
Użytkowanie gruntów w ha:			
Powierzchnia ogółem	5992	4853	2012
w tym:			
użytki rolne razem	1450	2896	854
grunty orne	1017	1778	.
sady	7	185	.
łąki i pastwiska	426	933	.
las i grunty leśne	985	1432	231
Plony z 1 ha w dt (q) ^{al} :			
zbóż podstawowych	32,0	29,1	x
w tym: pszenicy	36,4	31,7	59,8
żyta	25,0	25,2	—
ziemniaków	170	176,2	242,2

^{al} Dane dotyczą: Bogatynia – miasto i gmina, Zittau – powiat Löbau-Zittau, Hrádek n.N. – powiat Liberec.

Podstawowe dane statystyczne o miastach w 1995 r. (cd.)

Wyszczególnienie	Bogatynia	Hrádek n.N.	Zittau
GOSPODARKA KOMUNALNA			
Sieć w km:			
wodociągowa rozdzielcza	47,4	69	121
kanalizacyjna	23,5	25	141
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych:			
wodociągowe	1652	1161	3728
kanalizacyjne	1005	862	2358
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych:			
w dm ³ (tys. m ³)	1280,1	249	1352
na 1 mieszkańca w m ³	64,2	44	46
Odbiorcy energii elektrycznej	.	2561	20610
w tym w gospodarstwach domowych	6105	1790	18871
Zużycie energii elektrycznej ^{a/} :			
w MW h	13020	5098	83794
na 1 mieszkańca w kW h	653,1	1800	2832
na 1 odbiorcę w kW h	2160,6	5054	4066
TURYSTYKA^{b/}			
Obiekty	3	5	5
w tym całoroczne	3	3	5
Miejsca noclegowe	180	213	170
w tym całoroczne	180	73	170
Korzystający	.	2073	13409
w tym turyści zagraniczni	.	1365	937
Udzielone noclegi	.	4038	27492
CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW			
	zł^{c/}	Kč	DM
Mięso wieprzowe – łopatka z kością, na wagę – 1 kg	8,50	121,47	9,03
Mięso wołowe bez kości – 1 kg	10,00	109,51	14,05

^{a/} Dane dla miasta Bogatynia dotyczą odbiorców indywidualnych. ^{b/} Dane dla Zittau dot. obiektów mogących przyjąć jednocześnie więcej niż 8 osób, dane dla Hrádku n.N. dotyczą 1996 roku.

^{c/} Średnie ceny z terenów przygranicznych województwa jeleniogórskiego.

Podstawowe dane statystyczne o miastach w 1995 r. (dok.)

Wyszczególnienie	Bogatynia	Hrádek n.N.	Zittau
Szynka wieprzowa, gotowana – 1 kg	13,33	168,42	17,54
Jaja świeże fermowe – 1 szt	0,26	2,04	0,23
Ser żółty (ementaler) – 1 kg	10,30	99,10	14,48
Masło o zawartości 82,5% tłuszczu, świeże – 250 g	2,10	23,11	1,88
Ryż – 1 kg	2,26	20,11	5,04
Chleb mieszany pszenno-żytni – 600 g	0,71	11,29	1,51
Bułka pszenna – 200 g	0,29	4,61	0,87
Cukier biały kryształ – 1 kg	2,40	22,48	1,79
Czekolada pełna mleczna, bez dodatków "Milka" – 100 g	1,70	13,81	0,96
Cukierki w polewie czekoladowej, – 400 g	5,96	–	4,13
Pomarańcze – 1 kg	3,20	26,65	2,25
Banany – 1 kg	2,40	20,84	2,25
Brandy – 700 ml	55,00	151,60	12,61
Szampan – 700 ml	7,50	96,90	6,80
Piwo pełne jasne, o zawartości pow. 10–12% ekstraktu wagowego, w butelce	1,90	6,19	1,02
Herbata ekspresowa (czarna), w oryginalnych opakowaniach – 20 szt	2,65	7,41	3,32
Kawa naturalna mielona w opakowaniu 250 g	6,75	58,70	8,41
Papierosy "Marlboro" – 20 szt	.	27,90 ^{a/}	4,85 ^{b/}
Półbuty damskie całoroczne – 1 para	65,00	822,13	83,02
Półbuty męskie całoroczne – 1 para	73,90	979,72	127,64
Ekspres do kawy – 1 szt	84,50	985,84	59,76
Żelazko elektryczne z nawilżaczem i spryskiwaczem 1000 W – 1 szt	167,00	411,26	91,62
Suszarka do włosów bez dodatkowego wyposażenia – 1 szt	42,00	539,41	30,53
Mikser ręczny – 1 szt	.	1112,02	48,13
Proszek do prania Ariel – 600 g (dot. proszku Pollena Rex)	2,80	35,59	3,13
Etylina 94 – 1 l	1,30	19,05 ^{c/}	1,66 ^{d/}
Benzyna bezołowiowa 95 "Eurosuper" – 1 l	.	.	1,51

^{a/} Papierosy SPARTA LIGHTS. ^{b/} 19 sztuk. ^{c/} 91 oktan. ^{d/} Etylina 95.

U w a g a. Średni kurs dolara NBP z dnia 29.12.1995 roku wyniósł 2,4680 zł, DM – 1,7235, Kč – 0,0920.

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

Kreska	(-)	- zjawisko nie występuje
Zero	(0)	- zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5
Kropka	(.)	- zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych
"w tym"		- oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy